

Moeders Doen Ertoe

De intergenerationele overdracht van onderwijsniveau op zonen en dochters
voor autochtonen en niet-Westerse allochtonen in Nederland

Gemeenschappelijk deel:

Steven Jochems 3850676

Kasper O'Brien 3806219

Individueel deel:

Kasper O'Brien 3806219

Bachelorthesis

Universiteit Utrecht

Faculteit Sociale Wetenschappen

Sociologie

Begeleider: prof. dr. Ineke Maas

Tweede lezer: dr. Anne Roeters

Datum: 19 juni 2015

Woorden: 9628

Universiteit Utrecht

Voorwoord

Begin 2015 begon voor ons de uitdaging om onze onderzoekskwaliteiten op de proef te stellen. Ongeveer vier maanden later ligt het resultaat voor u. Inmiddels kunnen wij meepraten over de moeilijkheden, tegenslagen en overwinningen die bij een thesis komen kijken. Wij zijn van mening dat onze maatschappelijke interesse ons heeft geleid naar een onderzoek waar we trots op mogen zijn. Wij danken Kevin en Anna Jochems, Paul O'Brien en Irene Hooijmans voor het geven van feedback en onvoorwaardelijke steun. Ook danken wij Anja van Gorsel en Ton Jochems voor het beschikbaar stellen van een harmonieuze studieplek.

Onze dank gaat speciaal uit naar prof. dr. Ineke Maas voor het begeleiden en inspireren van ons in dit proces. We danken haar voor het herhaaldelijk geven van feedback, wat deze thesis veelvoudig heeft verbeterd en hopen dat ook zij trots is op het eindresultaat.

Wij wensen u veel plezier toe bij het lezen van deze thesis.

Steven Jan Jochems

Kasper O'Brien

Voorwoord	3
Samenvatting.....	7
1. Introductie	7
2. Theorie en hypothesen	9
2.1. <i>Directe en indirecte invloed van opleiding ouders</i>	9
2.1.1. <i>'Educational Decision-Making' model</i>	11
2.2. <i>Modellen en hypothesen</i>	12
2.2.1. <i>Effecten opleiding van de moeder</i>	13
2.2.2. <i>Effecten opleiding voor niet-Westerse allochtonen</i>	15
3. Data en methode	18
3.1. <i>LISS panel</i>	18
3.1.1. <i>Vragenlijsten</i>	19
3.2. <i>Variabelen</i>	22
3.3. <i>Overige variabelen</i>	23
3.4. <i>Controle variabelen</i>	24
3.5. <i>Modellen en analyse</i>	24
4. Resultaten.....	26
5. Conclusie en Discussie	32
5.1. <i>Conclusie</i>	32
5.2. <i>Discussie</i>	35
6. Literatuur.....	37
7. Appendix.....	42
7.1 <i>Syntax</i>	42

Samenvatting

Het primaire doel van deze studie is het onderzoeken of de effecten van opleiding van moeders en vaders verschilt voor zonen en dochters in Nederland. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen autochtonen en niet-Westerse allochtonen. Aan de hand van modellen, zoals vormgegeven in 'Do Mothers Matter?' Korupp, Ganzeboom en Van Der Lippe (2002), worden diverse methoden gebruikt om deze effecten te meten. Data worden gebruikt van het LISS panel en het LISS immigrant panel. Het 'Modified Dominance Model', dat onderscheid maakt in het effect van hoogst/laagst opgeleide ouder, verklaart de intergenerationele opleidingsoverdracht het best. Er worden verschillende effecten gevonden voor zonen en dochters. Het effect van opleiding van moeders op de opleiding van dochters is groter dan het effect van opleiding van vaders op de opleiding van dochters. De opleiding van vaders hebben het grootste effect op de opleiding van zonen. Voor niet-Westerse allochtonen zijn de effecten van de opleiding van moeders groter dan het effect van opleiding van vaders, ongeacht het geslacht van het kind.

Kernwoorden: Opleiding, vaders, moeders, zonen, dochters, autochtonen, niet-Westerse allochtonen

1. Introductie

De intergenerationele overdracht van onderwijsniveau op kinderen is in vele landen de afgelopen decennia onderwerp van onderzoek geweest. In eerste instantie werd vooral gekeken naar de opleiding en sociaaleconomische status [SES] van vaders, en het effect daarvan op kinderen. Blau en Duncan (1967) lieten zien dat er een duidelijk verband bestaat tussen de opleiding en SES van een vader en de opleiding en SES van een kind. Verklaringen die later werden aangedragen door onder andere Boudon (1974), Bourdieu (1990) en Breen en Goldthorpe (1997) gingen hierop in. Met name het economische, sociale en culturele kapitaal stond centraal. Bij deze onderzoeken was meestal de SES van de vader het uitgangspunt van onderzoek.

In 'Do Mothers Matter?' onderzochten Korupp, Ganzeboom en Van Der Lippe (2002) op welke manier de intergenerationele overdracht van opleidingsniveau van ouders moest worden onderzocht. Op basis van eerdere theorieën stelden zij een aantal modellen op. Centraal stond de vraag op welke manier de opleiding van de vader en de moeder het best kon worden meegenomen om het opleidingseffect op het kind te meten.

Het onderzoek van Korupp et al. (2002) was gebaseerd op data uit begin jaren '90. De reden dat de onderzoeken in de loop van de tijd ook naar het effect van de opleiding van de moeder gingen kijken had te maken met de verbeterde onderwijs- en arbeidsmarktpositie van vrouwen. Als we alleen al naar de afgelopen 9 jaar kijken is

het aantal vrouwen dat hoger opgeleid is dan hun partner gestegen van 18% naar 24% (CBS, 2011). Gezien deze stijging is het interessant om te onderzoeken of de resultaten van Korupp et al. (2002) nog steeds stand houden.

Daarnaast willen wij onderzoeken of de effecten van opleiding van vaders en moeders verschillen tussen autochtonen en niet-Westerse allochtonen. Het hoger onderwijs zag de inschrijvingen van niet-Westerse allochtone vrouwen in de laatste twintig jaar sterk toenemen. Waar het totaal ingeschreven studenten in het hoger onderwijs in 1995 voor niet-Westerse allochtone vrouwen rond de 10.000 zat, was het totaal ingeschreven aantal in 2014 meer dan 50.000 (CBS Statline, 2015a). Een vervijfvoudiging van het aantal, in het hoger onderwijs ingeschreven niet-Westerse vrouwen in de afgelopen 20 jaar, geeft aanleiding om te verwachten dat er andere intergenerationele opleidingseffecten van invloed zijn. Onze onderzoeksvraag luidt dan ook:

“Verschillen de effecten van opleiding van vaders en moeders op zonen en dochters, en verschillen deze effecten voor autochtonen en niet-Westerse allochtonen?”

Aan de hand van drie modellen uit Korupp et al. (2002) testen we op welke manier de effecten van vaders en moeders het best wordt gemeten voor zowel autochtonen als niet-Westerse allochtonen. Daarnaast kijken wij naar de individuele effecten om te zien of de effecten van vaders en moeders verschillen voor zonen en dochters en autochtonen en niet-Westerse allochtonen.

In het vervolg van deze thesis zullen achtereenvolgens het theoretisch kader en verwachtingen, de methode van het onderzoek, de resultaten, de conclusie en discussie worden behandeld. In het theoretisch kader zal er worden ingegaan op eerder onderzoek over de effecten van opleiding en diverse vormen van kapitaaloverdracht. Vervolgens zullen theoretische perspectieven worden gegeven op het verschil in effect tussen moeders en vaders op zonen en dochters. In het laatste gedeelte van het theoretisch kader zal er in worden gegaan op niet-Westerse allochtone gezinnen. Het theoretisch kader zal tevens leiden tot de vorming van onze hypothesen, die in dit hoofdstuk per thema zijn verwerkt. In de methodesectie zal er worden ingegaan op de inhoud van de dataset en de operationalisering van de gebruikte variabelen. In de resultatensectie zullen de hypothesen worden getoetst door middel van een Ordinary Least Square [OLS] regressie analyse. In de conclusie zal

worden stilgestaan bij de resultaten van de hypothesen en de implicaties hiervan. Tot slot zal er in de discussie een advies worden gegeven voor toekomstig onderzoek.

2. Theorie en hypothesen

De intergenerationele overdracht van onderwijsniveau en de daar bijkomende onderwijs- en sociale ongelijkheid staan al geruime tijd centraal in onderzoek (o.a. Coleman et al., 1966; Blau & Duncan, 1967; Bourdieu & Passeron, 1990). In diverse onderzoeken wordt gezocht naar een verklaring voor de overeenkomst tussen de benodigde eigenschappen voor hoger onderwijs en de mensen die dit ook daadwerkelijk volgen. In het verleden werden de sociale achtergrond en de financiële hulpbronnen als belangrijkste factoren gezien. Naarmate het onderwijs steeds toegankelijker werd, en de onderwijsgelijkheid niet toenam, werden anderen verklaringen gezocht.

Blau en Duncan (1967) deden onderzoek naar het ‘afkomstprincipe’ en het ‘prestatiebeginsel’. Het afkomstprincipe neemt aan dat het ouderlijk milieu voornamelijk bepaalt wat de SES van iemand wordt in de maatschappij. Het prestatiebeginsel kijkt naar welke opleiding iemand bezit. Het bleek dat er veel mobiliteit was tussen het beroep van vader op zoon. Daarbij werd bevonden dat iemands inkomen, prestige van iemands huidige beroep, en prestige van diens eerste beroep sterker afhankelijk waren van de opleiding van de persoon zelf dan van het beroep van zijn vader. Hierbij werd het begin gemaakt om afstand te nemen van het ‘afkomstprincipe’ en meer rekening te houden met het ‘prestigebeginsel’. Later onderzoek laat ook zien dat de directe en indirecte invloed van de beroepsstatus van de vader op zijn kinderen in de loop van de tijd is afgenomen (De Graaf & Luijkx, 1995), maar kinderen van hoogopgeleide ouders behalen zelf nog steeds vaker een hoog onderwijsniveau (Shavit en Blossfeld, 1993).

2.1. Directe en indirecte invloed van opleiding ouders

De directe invloed van de opleiding van ouders kan deels op genetische wijze verklaard worden. Dit kan worden gezien als een correlatie van intelligentie (IQ) van ouders en hun kinderen. Boudon (1974) noemde dit het primaire effect van het kapitaal wat ouders overdragen op hun kinderen. Het secundaire effect is de correlatie

tussen het kiezen voor een hoge opleiding en het ouderlijk milieu, wanneer de intelligentie gelijk is tussen kinderen. Veel onderzoek is gedaan naar deze indirecte invloed van de opleiding van ouders. Bourdieu (1986) stelt dat er verschillen zijn in opleidingssucces door toedoen van drie vormen van kapitaal: sociaal kapitaal, economisch kapitaal en cultureel kapitaal.

Bourdieu (1986) veronderstelde dat sociaal kapitaal opgedeeld kan worden in twee elementen. Het eerste element is de sociale relatie, waardoor toegang tot hulpbronnen die andere bezitten wordt verkregen. Het tweede element van sociaal kapitaal is het belang van het aantal en de kwaliteit van deze hulpbronnen. Hoe beter deze sociale hulpbronnen van de ouders zijn, des te meer kunnen ze van waarde zijn voor het kind.

Mensen met meer financiële hulpbronnen hebben meer mogelijkheden om voor hun kind een betere opleiding te betalen (Traag, Van Der Valk, Van Der Velden, De Vries & Wolbers, 2005). Steelman en Powell (1991) lieten zien dat ouders met een hogere opleiding, die meer financiële hulpbronnen tot hun beschikking hebben, vaker bereid zijn om te betalen voor een hogere opleiding voor hun kinderen.

Naast de sociale en financiële mogelijkheden die een gezin heeft speelt ook cultureel kapitaal een rol. Zo zouden deze symbolische hulpbronnen steeds vaker een rol spelen bij het behalen van een hogere opleiding. Kinderen die opgroeien in cultureel meer ontwikkelde gezinnen vinden het later eenvoudiger om zich in hogere kringen te begeven, wat het makkelijker maakt om een hogere opleiding te halen (Bourdieu & Passeron, 1990). Cultureel kapitaal is een overkoepelende term voor meerdere factoren die van invloed zijn op de SES van een persoon. Er zijn verschillende theorieën die de rol van de intergenerationele overdracht van cultureel kapitaal op het verwerven van een hoger opleidingsniveau verklaren.

Bourdieu (1986) maakte onderscheid tussen de 'embodied state' (cultureel kapitaal wat ontstaat door een investering van de persoon in zichzelf), de 'objective state' (cultureel kapitaal in de vorm van goederen, zoals foto's, boeken en instrumenten), en de 'institutionalized state'. Deze laatste vorm kent zijn uiting in een behaalde opleiding. Hoe meer cultureel kapitaal ouders hebben, hoe meer zij hiervan door kunnen geven aan het kind. Op het gebied van de 'objective state' liet Teachman (1987) zien dat er een positief effect bestaat tussen de educatieve voorzieningen van ouders en de opleiding van kinderen. Deze voorzieningen bestonden uit bijvoorbeeld

een plek om te studeren, een dagelijkse krant, boeken, een woordenboek of encyclopedie.

Het hebben van ouders met meer cultureel kapitaal heeft een licht positief effect op het behalen van een hogere opleiding (De Graaf, 1986, 1989). Andere onderzoeken die zich voornamelijk richten op het cultureel kapitaal van een persoon zelf, laten zien dat dit een significant positief effect heeft op het onderwijssucces (DiMaggio, 1982; DiMaggio & Mohr, 1985). Aschaffenburg en Maas (1997) vinden dat vóór het 12^e levensjaar, voornamelijk het cultureel kapitaal van de ouders een rol speelt. Daarna is een sterk positief effect van cultureel kapitaal en culturele participatie van de persoon zelf dat een effect heeft op het onderwijssucces.

De vormen van kapitaal verklaren grotendeels de kwaliteiten van een persoon. Deze maken het een persoon eenvoudiger om een hogere opleiding te behalen omdat veel van de benodigde mentale gereedschappen zijn aangeleerd. Omdat wij in dit onderzoek niet over de benodigde informatie beschikken van het (culturele) kapitaal van ouders, wordt dit slechts als theoretische onderbouwing gebruikt voor de effecten van opleiding.

2.1.1. 'Educational Decision-Making' model

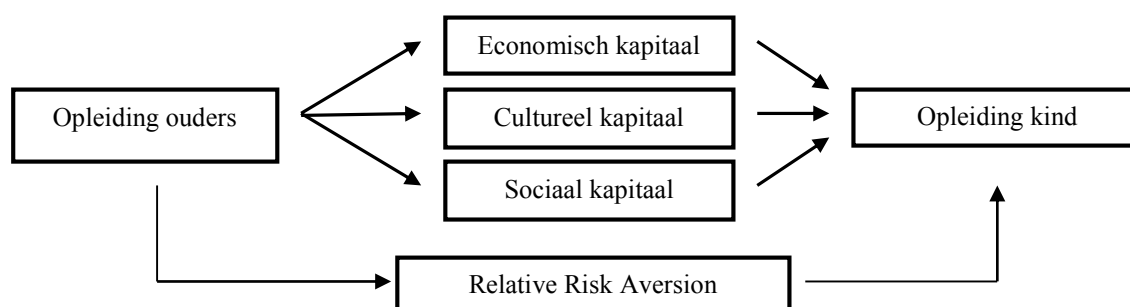
In navolging op de veronderstellingen van Boudon (1974) stelden Breen en Goldthorpe (1997) het 'Educational Decision-Making' model op. Het model is opgesteld om de vraag te beantwoorden waarom klassenongelijkheid constant blijft, waarbij de secundaire effecten van Boudon (1974) als leidraad zijn gebruikt. Centraal binnen het 'Educational Decision-Making' model staat de 'relative risk aversion', wat stelt dat jongeren voor minstens de gelijke onderwijsstatus gaan als de status van de ouders. Volgens Breen en Goldthorpe (1997) spelen hierbij drie hoofdelementen een rol. Allereerst wordt het probleem van de keuze aangehaald. In elke vorm van onderwijs zitten punten waarin er gekozen moet worden tussen het wel of niet doorgaan met onderwijs, waarbij het doorgaan meer risico met zich mee brengt. Bij het doorgaan met onderwijs is er immers geen garantie dat men op hetzelfde niveau als de ouders zal komen; men kan falen in het doorstuderen.

Ten tweede zou elke student een ‘treshold’ hebben. Deze ‘treshold’ is het minimale opleidingsniveau dat iemand wil behalen. Dit opleidingsniveau moet overeenkomen met minstens de klassepositie waar de persoon vandaan komt.

Ten derde wordt er gesteld dat elke student een bepaalde mate van vertrouwen heeft in het succes van elke risico-optie. Een hoger opleidingsniveau van de ouders werkt dit vertrouwen in de hand.

In Figuur 1 is te zien hoe de invloed van de opleiding van ouders verloopt via de drie soorten kapitaal en de ‘relative risk aversion’ van het kind. In sectie 2.2 gaan we verder in op de opleiding van de ouders. Op welke manier de opleiding van de vader en moeder moeten worden gemeten levert ons de eerste verwachtingen op.

Figuur 1. Grafische weergave van de invloed van opleiding van ouders op de opleiding van het kind.

2.2. Modellen en hypothesen

In het verleden werd de vader als uitgangspunt genomen voor de SES van het gezin. Dit wordt in het vervolg de ‘conservatieve methode’ genoemd. Vroeger hadden veel vrouwen geen werk of waren getrouwd met een man met een hogere status (Goldthorpe, 1983). Sinds de jaren 50/60 van de vorige eeuw is het aantal studerende en werkende vrouwen sterk toegenomen. Inmiddels is deze trend doorgezet en komt het vaker voor dat de vrouw zelfs kostwinner is binnen een gezin (CBS, 2011). Dit heeft met zich meegebracht dat de positie van vrouwen binnen het gezin is veranderd; zij kregen meer te zeggen bij de besluitvorming (Lopata, 1994). Korupp et al. (2002) stelden de vraag op welke manier we heden ten dage het effect van SES (opleiding en beroepsprestige) van ouders op het kind moeten meten.

2.2.1. Effecten opleiding van de moeder

In het artikel van Korupp, Ganzeboom & van der Lippe (2002) worden vijf modellen getest om te bepalen op welke manier de SES van gezinnen moet worden gemeten om de opleiding van het kind het best te voorspellen. Zij vergeleken de conservatieve manier met methoden die voor de meting slechts de hoogste-SES-ouder gebruikt ('Dominance Model') en de SES van beide ouders gemiddeld gebruikt ('Joined Model'). Deze twee modellen zullen in deze thesis niet worden behandeld. De andere drie modellen, die wij wel meenemen in dit onderzoek, zijn het 'Individual Model', het 'Modified Dominance Model' en het 'Seks-Role Model'. Uit de analyse van Korupp et al. (2002) bleek dat deze modellen de meeste variantie verklaarden.

Het 'Individual Model' benadert de invloed van de vader en de moeder als gelijkwaardig. Door de toegenomen onderwijs- en arbeidsmarktparticipatie van vrouwen is ook de autoriteitspositie binnen het gezin toegenomen ten opzicht van de vader (Lopata, 1994). De moeder heeft dus een sterkere invloed bij het overbrengen van kapitaal vergeleken met vroeger. De invloed van de opleiding van de ouders moet, in vergelijking met vroeger, worden gemeten door de effecten van zowel de vader, als de moeder te meten (Acker, 1973; Erikson & Goldthorpe, 1993; Sørensen, 1994). Op basis van deze bevinding verwachten we dat een model met zowel de vader als de moeder beter is dan een model met enkel de vader. Dit brengt ons bij de volgende hypothese:

Hypothese 1: Het opleidingsniveau van het kind wordt beter voorspeld als ook de opleiding van moeder wordt meegenomen in de analyse in vergelijking met een analyse waarbij enkel de opleiding van de vader wordt meegenomen (Individual Hypothese).

Het theoretische kader van het 'Dominance Model' werd gevormd door Erikson (1984). Erikson stelde dat de 'value commitments' (de standaard waarmee iemand wordt opgevoed) niet slechts door de vader kan worden bepaald omdat hij een man is, maar omdat hij vaker een hogere SES heeft. Hiermee impliceert Erikson dat als de vrouw een hogere SES heeft, zij de basis moet vormen voor het vaststellen van de SES van het gezin. Garnsey (1978) legde de theoretische basis voor het 'Modified

Dominance Model' waarbij wordt aangenomen dat het 'Dominance Model' correct stelt dat de ouder met de hoogste status de grootste invloed heeft op de SES van het gezin en dus op het kind, maar dat de ouder met de lagere status ook invloed heeft op het overbrengen van (culturele) hulpbronnen en dus ook moet worden meegenomen in de analyse. Deze theoretische basis brengt ons tot de tweede hypothese:

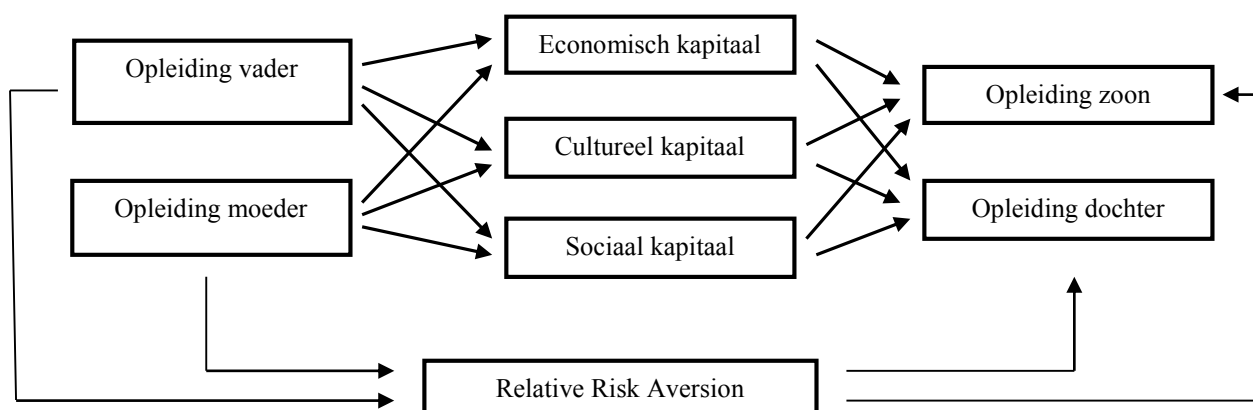
Hypothese 2: Het opleidingsniveau van het kind wordt beter voorspeld als de opleiding van de ouders wordt gemeten in de vorm van 'hoogste' en 'laagste' opleiding in vergelijking met de opleiding van vaders en moeders individueel (Modified Dominance Hypothese).

Acock en Yang (1984) en Boyd (1989) stellen dat kinderen een 'zelfde sekse' oriëntatie hebben door de 'expert power' van deze ouder. Daarnaast komt naar voren dat kinderen een 'zelfde sekse voorbeeld' hebben voor zichzelf (Huttunen, 1992; Updegraff, McHale & Crouter, 1996). Dit vormt de theoretische basis voor het 'Sex-Role Model'. Vaders brengen hun hulpbronnen voornamelijk over op zonen, terwijl moeders hun hulpbronnen voornamelijk overbrengen op dochters. Onze hypothese luidt daarom:

Hypothese 3: De invloed van de opleiding van de moeder op de opleiding van de dochter is groter dan de invloed van de opleiding van de vader op de opleiding van de dochter (Sex-Role Hypothese).

In Figuur 2 is het verloop van de effecten van de verschillende modellen weergegeven. In dit figuur is, vergeleken met Figuur 1, de invloed van de ouders opgesplitst. Om deze reden is te zien aan Figuur 2 dat zowel de vader, als de moeder, invloed heeft op kapitaal.

Figuur 2. Grafische weergave van de invloed van opleiding van vaders en moeders op de opleiding van zonen en dochters.

2.2.2. Effecten opleiding voor niet-Westerse allochtonen

Naast onderscheid te maken tussen het geslacht van de ouder, trachten wij te onderzoeken of de effecten van opleiding verschillen voor autochtonen en niet-Westerse allochtonen. Zoals de cijfers in de inleiding laten zien bestaan er verschillen tussen de instroom van autochtonen en niet-Westerse allochtonen in het hoger onderwijs. Uit het onderzoek van Huijnk, Gijsberts en Dagevos (2010) komt naar voren dat voornamelijk het verschil tussen eerste (zelf, en minstens één ouder uit het buitenland) en tweede (minstens één ouder uit het buitenland) generatie niet-Westerse allochtonen op het gebied van educatie aan het toenemen is (respectievelijk 25% tegenover 39%).

Bourdieu (1990) heeft weinig aandacht besteed aan het verschil in cultureel kapitaal tussen etnische groepen omdat hij vond dat het onderscheid beter te maken was tussen sociaaleconomische groepen. Sociale klasse zou zorgen voor een lange termijn effect, terwijl afkomst en culturele verschillen zich sneller zouden aanpassen. Maar dit levert geen zekerheid dat afkomst geen effect heeft. Voornamelijk de opvoedingsstijlen, normen en waarden zijn bepalend voor op welke manier kapitaal overdracht plaatsvindt.

Opvoedingswaarden en stijlen verschillen per cultuur en etnische achtergrond (Eldering, 2002). De vraag of de intergenerationele overdracht van hulpbronnen volgens dezelfde patronen verloopt voor zowel autochtonen als niet-Westerse allochtonen komt dus neer op welke opvoedkundige gewoontes een groep erop

nahoudt. Een groot deel van de opvoeding behelst het aanleren van de algemeen aangenomen normen en waarden (De Graaff & Van Keulen, 1993).

De Westerse en Nederlandse cultuur wordt gezien als individualistisch, terwijl de niet-Westerse allochtonen veelal uit landen komen met een collectivistische cultuur (Doolaard & Leseman, 2008). Een individualistische cultuur wordt gekenmerkt door een opvoeding gericht op het individu, terwijl een collectivistische cultuur wordt gekenmerkt door een opvoeding gericht op de familie. Het opgroeien met een waardenstelsel dat meer overeenkomt met de heersende cultuur op een opleiding, hoe beter iemand zich door een opleiding beweegt en dus een grotere kans van slagen heeft (Nora, 2004).

Voornamelijk het bestaan van een Islamitische cultuur in herkomstlanden brengt conflicten met Nederlandse waarden met zich mee. Deze families zijn vaak bevelshuishoudens, veelal geleid door de vader en waarin de man-vrouw verhouding anders is. Vaak wordt er veel waarde gehecht aan het geloof en de familiebanden. (Lindo, 1996). Binnen deze traditionele rolverdeling is de zeggenschap van de vrouw minder dan van de man (De Valk, 2006).

Eenzijds beschrijft de literatuur dat immigratie vanuit niet-Westerse landen leidt tot een behoud van traditionele normen, waarden, en gezinssystemen (Goodwin, 1999). Het immigreren naar een ander land zou ook de banden met andere familieleden in dat land versterken (Triandis, 2000). Nauck (1997) stelde dat de intergenerationele overdracht van culturele waarden sterker was voor Turken in Duitsland dan in families in Turkije. Niet-Westerse gezinnen hebben vaker een traditionelere visie op het gebied van rolverdeling (Pels & De Haan, 2007). Met voorgaande argumentatie kunnen we verwachten dat niet-Westerse gezinnen veelal traditionelere normen en waarden hebben. De vader zal hier de leiding hebben binnen een gezin, kostwinnaar zijn en veelal degene zijn die het kapitaal doorgeeft aan de kinderen. Dit geeft aanleiding voor de hypothese dat de vader een grotere invloed zal hebben op de opleiding van het kind:

Hypothese 4: Binnen niet-Westerse allochtone gezinnen zal de opleiding van de vader relatief meer invloed hebben op de opleiding van het kind, in vergelijking met de opleiding van de moeder op het kind.

Het bestaan van een collectivistische cultuur in de herkomstlanden van niet-Westerse allochtonen (Doolaard & Leseman, 2008), dat gepaard gaat met een traditionele rolverdeling (Pels & De Haan, 2007), geeft ons een de verwachting dat de overdracht van kapitaal meer geslachtgericht is. Binnen traditionele gezinnen zal het ‘zelfde sekse voorbeeld’ (Huttunen, 1992; Updegraff et al., 1996) meer van toepassing zijn dan bij autochtone gezinnen. De kapitaaloverdracht zal bij niet-Westerse gezinnen meer geslachtgericht zijn. Dit geeft aanleiding om te verwachten dat bij niet-Westerse allochtonen, om de opleiding van het kind te voorspellen, het ‘Sex-Role Model’ beter past:

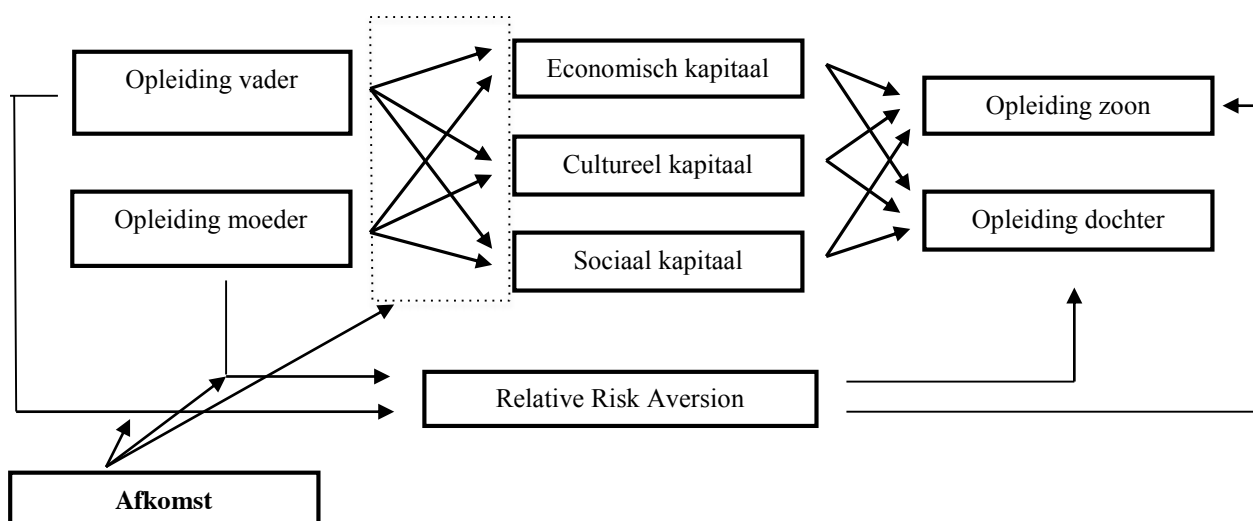
Hypothese 5: Voor niet-Westerse allochtonen wordt de opleiding van het kind beter voorspeld als de opleiding van de ouders wordt gemeten in zelfde- en andere geslacht ouder, in vergelijking met methode die geen rekening houden met het geslacht van het kind.

Anderzijds beschrijft de literatuur dat migratie leidt tot een verandering in de traditionele ouder-kind relaties, omdat het in contact komen met andere gewoonten in het nieuwe land leidt tot nieuwe inzichten (Goodwin, 1999). Vooral kinderen van migranten komen al op jonge leeftijd in contact met westerse waarden via school, vrienden en de media (McLoyd, Cauce, Takeuchi & Wilson, 2000). Op deze manier krijgen zij meer mee van de westerse cultuur en ontstaat er een strijd met culturele opvattingen (De Valk, 2006). Deze emancipatiegolf speelt vervolgens door op de traditionele opvattingen binnen de niet-Westerse allochtone huishoudens (Pels & De Haan, 2007). Veelal zijn de kinderen hier degene die de ouders begeleiden met westerse regels en instellingen. Er is op deze manier ook minder sprake van een traditionele rolverdeling (Kuczynski, Marshall & Schell, 1997). Pels en De Haan (2007) geven aan dat er een sekse verschuiving plaatsvindt. De vrouw heeft in traditionele niet-Westerse huishoudens steeds meer te zeggen. Ongeacht of de vrouw actief is op de arbeidsmarkt is ook zij bepalend voor de overdracht van kapitaal. Voornamelijk omdat zij nu, binnen het huishouden, de mogelijkheid krijgt om dit over te brengen. Er kan dus ook verondersteld worden dat de invloed van het (culturele) kapitaal van de moeder steeds meer van invloed is op het kind bij niet-Westerse allochtone gezinnen:

Hypothese 6: De opleiding van de moeder binnen niet-Westerse allochtone gezinnen is van gelijke invloed op de opleiding van het kind, in vergelijking met de opleiding van de vader.

Figuur 3 geeft De effecten van opleiding van vaders en moeder, via de vormen van kapitaal, op de opleiding van zonen en dochters. Hierbij is een modererend effect van afkomst toegevoegd. Dit effect heeft invloed op zowel de vormen van kapitaal, als op de ‘relative risk aversion’.

Figuur 3. Grafische weergave van de invloed van opleiding van vaders en moeders op de opleiding zonen en dochters, met een modererend effect van afkomst.

3. Data en methode

3.1. LISS panel

Voor dit onderzoek is gebruikt gemaakt van data van het LISS panel (Langlopende Internet Studies voor de Sociale Wetenschappen) van CentERdata (Universiteit Tilburg, Nederland). Het LISS panel is een representatieve steekproef van Nederlandse individuen. De respondenten participeren maandelijks in, via internet toegankelijke, vragenlijsten. Het panel is gebaseerd op een aselechte steekproef van huishoudens uit het bevolkingsregister. Huishoudens die oorspronkelijk niet mee konden doen in het panel kregen de beschikking over een computer en internet verbinding. Longitudinale vragenlijsten worden ieder jaar aangeboden in het panel.

Deze vragenlijsten betreffen diverse onderwerpen zoals werk, educatie, inkomen, huisvesting, tijdsbesteding, politieke voorkeur, waarden en persoonlijkheid.

Het LISS panel bestaat uit twee verschillende panels; het LISS panel en het LISS immigrant panel. Beide panels bestaan uit een vaste groep respondenten aan wie periodiek wordt gevraagd om een vragenlijst in te vullen. Voor het invullen van deze vragenlijsten ontvangen de respondenten een financiële vergoeding. Zoals de naam impliceert bestaat de LISS immigrant panel grotendeels uit immigranten die in Nederland wonen. Het originele LISS panel bestaat grotendeels uit autochtonen en een kleiner deel allochtonen.

Het originele LISS panel bestaat sinds oktober 2007. Sindsdien ontvangen de respondenten maandelijks een vragenlijst over verschillende onderwerpen. De respondenten zijn verplicht tot het invullen van de ‘background’ vragenlijst. Hierna ontvingen respondenten uitnodigingen voor verschillende vragenlijsten die een aanvulling vormen op de data van de ‘background’ vragenlijst. In totaal bevat het originele LISS panel tot op heden 5.000 huishoudens. Wij kregen de beschikking over data van ongeveer 10.000 respondenten uit het LISS panel.

Het LISS immigrant panel is tot stand gekomen in oktober 2010 en liep, in tegenstelling tot het nog steeds lopende LISS panel, af in december 2014. Bij het immigrant panel werd ook gebruik gemaakt van een ‘background’ vragenlijst, die bestaat uit vragen over achtergrond informatie van de respondent. Deze achtergrond vragenlijst was nagenoeg identiek aan die van het normale LISS panel. Hierna ontvingen respondenten, net als bij het originele LISS panel, uitnodigingen voor verschillende vragenlijsten. In totaal bestond het immigrant panel uit ongeveer 2.400 respondenten, waaronder 818 niet-Westerse en 799 Westerse allochtonen.

Voor dit onderzoek werd er gebruik gemaakt van beide panels. Omdat niet-Westerse allochtonen van belang zijn voor dit onderzoek voldeed alleen het originele panel niet omdat er een te laag aantal niet-Westerse allochtonen in de dataset zat.

3.1.1. Vragenlijsten

Er wordt gebruik gemaakt van twee ‘background variables’ vragenlijsten. Eén hiervan was van het LISS panel, de ander van het LISS immigrant panel. Dit is een algemene vragenlijst waarin de standaard gegevens, zoals geslacht, leeftijd, opleiding en

inkomen van de respondent worden gevraagd. Deze vragenlijsten zijn nagenoeg identiek aan elkaar, echter heeft het LISS immigrant panel één vraag meer, namelijk wat het herkomstland is van de respondent.

Voor de ‘background variables’ van het originele panel is de vragenlijst gebruikt van juli 2012. Hiervoor is gekozen omdat deze het beste aansloot op de vragenlijst die vroeg naar de opleiding van de ouders (‘Life History Questionnaire’ uit 2012). Voor de ‘background variables’ van het immigrant panel is gekozen voor de versie van september 2011 omdat deze aansloot op de vragenlijst die vroeg naar de opleiding van de ouders voor het immigrant panel (‘Family and Household’ uit 2011).

De derde vragenlijst die is gebruikt komt voort uit het originele panel en heet de ‘Life History Questionnaire’. Het gebruik van deze vragenlijst is van belang omdat het onder andere vragen stelt over de opleiding van zowel de moeder als de vader. De vragenlijst komt uit 2012 en is afgenomen bij de respondenten van de originele panel. Er is gekozen voor de eerste wave omdat de tweede wave slechts een klein aantal respondenten had.

De laatste vragenlijst die is gebruikt komt voort uit het LISS immigrant en heet ‘Family and Household’. De vragenlijst is rondgegaan in 2011 en hierin werd er gevraagd naar het opleidingsniveau van beide ouders van de respondent.

Voor het uitvoeren van het onderzoek is de data van de hiervoor genoemde vragenlijsten samengevoegd tot één dataset. Voor het samenvoegen is gekozen om de twee ‘background variables’ als basis te gebruiken. Zowel de ‘Life History Questionnaire’ als de ‘Family and Household’ vragenlijst zijn in volledigheid toegevoegd. In totaal leverde dit een dataset op met 15.122 respondenten, waarvan 7.221 autochtonen, 1.227 niet-Westerse allochtonen en 1.362 Westerse allochtonen (5.312 missing, dit wil zeggen dat de respondenten hebben hun afkomstgroep niet gemeld). Van het immigrantpanel hebben uiteindelijk 1.615 respondenten de ‘Family and Household’ vragenlijst ingevuld (response: 62.9%). Van de ‘Life History Questionnaire’ hebben 5.231 respondenten van het LISS-panel een vragenlijst ingevuld (response: 83.4%).

Deze response heeft wel een effect op de selectiviteit van onze data. Zoals in Tabel 1, 2 en 3 is te zien, zijn de gemiddelde leeftijden ruim boven het Nederlands gemiddelde. De gemiddelde leeftijd van onze data is ongeveer 52 jaar oud, terwijl in 2012 de gemiddelde Nederlander 41 jaar oud was (CBS Statline, 2015b). Dit betekent

dat de gemiddelde respondent van onze dataset tussen 1980 en 1990 zijn onderwijsleven afsloot. Voor niet-Westerse allochtonen ligt de gemiddelde leeftijd 10 jaar hoger (rond het Nederlands gemiddelde). De gemiddelde niet-Westerse allochtoon in de dataset zal tussen 1990 en 2000 zijn onderwijsleven hebben afgesloten. Dat de leeftijden boven het gemiddelde van Nederland ligt is niet verrassend omdat wij enkel mensen van 21 jaar of ouder meenemen. Deze niet-Westerse allochtonen hebben ook een iets hoger gemiddeld aantal jaren onderwijs dan de autochtonen respondenten. Dat betekent dat deze groep niet volledig representatief is voor de groep niet-Westerse allochtonen in Nederland (CBS, 2015b).

Omdat het voor het onderzoek van belang is dat de respondenten op alle benodigde vragen antwoord hebben gegeven, is er slechts een gedeelte van de dataset bruikbaar. Na het filteren op de volledigheid van het invullen van de benodigde vragen ontstaat de bruikbare dataset. Deze bestaat uit 4.537 respondenten, waarvan 4.037 autochtonen en 500 niet-Westerse allochtonen.

Tabel 1. Beschrijvende statistiek van alle respondenten.

Variabele	N	Range	Gemiddelde	Std
Vrouw	4537	0/1	0.53	
Jaren opleiding	4537	6-18	13.30	3.24
Jaren opleiding vader	4537	0-18	9.97	4.01
Jaren opleiding moeder	4537	0-18	8.89	3.44
Niet-westerse allochtonen	4537	0/1	0.11	
Autochtonen	4537	0/1	0.89	
Leeftijd	4537	21-90	51.71	14.95

Tabel 2. Beschrijvende data van autochtonen.

Variabele	N	Range	Gemiddelde	Std
Vrouw	4037	0/1	0.53	
Jaren opleiding	4037	6-18	13.29	3.21
Jaren opleiding vader	4037	0-18	10.00	3.77
Jaren opleiding moeder	4037	0-18	9.04	3.06
Leeftijd	4037	21-90	52.73	14.95

Tabel 3. Beschrijvende data van niet-Westerse allochtonen.

Variabele	N	Range	Gemiddelde	Std
Vrouw	500	0/1	0.58	
Jaren opleiding	500	6-18	13.37	3.48
Jaren opleiding vader	500	0-18	9.77	5.57
Jaren opleiding moeder	500	0-18	7.63	5.51
Leeftijd	500	21-79	41.54	12.71

3.2. Variabelen

Zoals in bovenstaande tabellen is te zien wordt er gebruik gemaakt van vijf variabelen die informatie bevatten van de respondent, en één variabele die de herkomstgroep van de respondent meet.

In zowel het LISS panel als het LISS immigrant panel is gevraagd aan de respondenten wat zijn/haar hoogst behaalde onderwijsniveau is, met een diploma. Antwoordmogelijkheden waren: 1) basisonderwijs 2) vmbo 3) havo/vwo 4) mbo 5) hbo 6) wo. Wij hebben ervoor gekozen om te hercoderen naar jaren onderwijs zoals beschreven in De Graaff en Luijkx (1992). Aanleiding hiervoor is het veranderde onderwijs systeem in Nederland en het verschil in onderwijs systemen tussen de herkomstlanden en Nederland. Door het in jaren onderwijs te meten ontstaat er een meer uniform beeld van het onderwijs dat iemand genoten heeft en behaald met een diploma. Ook voor de analyse zijn jaren beter bruikbaar dan categorieën. De eerste twee jaren van het basisonderwijs zijn buiten beschouwing gelaten, hierdoor ontstonden de volgende categorieën: basisschool (6 jaar), vmbo (10 jaar), havo/vwo (11.5 jaar), mbo (14 jaar), hbo (16 jaar) en wo (18 jaar). Dat voor de categorie havo/vwo de waarde 11.5 is toegekend is het gevolg van het gemiddelde aantal jaren voor beide onderwijsvormen (12 jaar voor vwo en 11 jaar voor havo).

In het LISS panel is gevraagd aan de respondenten wat het hoogst behaalde onderwijsniveau was van de vader en de moeder, met een diploma, in de tijd dat de respondent 10 jaar oud was. Antwoordmogelijkheden waren: 1) lagere school niet afgemaakt 2) alleen lagere school (incl. vglo) 3) lbo, huishoudschool, lhno 4) mavo, ulo, mulo 5) havo, mms 6) vwo, hbs, atheneum, gymnasium 7) mbo, kmbo 8) hbo, kandidaatsexamen 9) universiteit 10) postacademisch. Ook deze variabelen zijn gehercodeerd naar jaren onderwijs. De eerste twee jaren van het basisonderwijs zijn buiten beschouwing gelaten, hierdoor ontstonden de volgende categorieën: lagere school niet afgemaakt (3 jaar) lagere school (6 jaar), lbo/vmbo (10 jaar), havo/vwo (11.5 jaar), mbo (14 jaar), hbo (16 jaar) en wo (18 jaar). Voor de categorie 'havo/vwo' geldt dezelfde argumentatie voor het aantal jaren onderwijs als bij het onderwijsniveau van de respondent. De categorie 'basisonderwijs niet afgemaakt'; deze krijgt 3 jaar toegekend (tussen 0 en 6 jaar), en de categorie 'postacademisch' is

samengevoegd tot ‘wo’ (18 jaar) omdat bij het LISS immigrant panel deze optie niet bestond en anders de jaren onderwijs (onterecht) te ver uiteen zouden lopen.

In het LISS immigrant panel werd de vraag over de opleiding van de ouders bij het immigrant panel anders gesteld dan bij het originele LISS panel. Hier hadden de respondenten de mogelijkheid om aan te geven dat een bepaald opleidingsniveau van de ouders niet was afgemaakt. Omdat het weglaten van deze categorieën zou leiden tot een te groot verlies aan niet-Westerse allochtonen is er voor gekozen ook hier met gemiddelden te werken. Deze gemiddelden bestaan uit het aantal jaar dat nodig is om de opleiding af te ronden en het aantal jaar nadat men aan die vorm van onderwijs kan beginnen. Hierdoor ontstaan de categorieën ongeschoold (0 jaar), basisonderwijs niet afgemaakt (3 jaar), basisonderwijs afgemaakt (6 jaar), middelbaar onderwijs niet afgemaakt (10 jaar), middelbaar onderwijs afgemaakt (12 jaar), hoger onderwijs niet afgemaakt (15 jaar), hoger onderwijs afgemaakt (17 jaar).

3.3. Overige variabelen

Zoals beschreven in sectie 2.2.1 zullen wij verschillende modellen testen om te zien op welke manier het effect van het onderwijs van de moeder het best het opleidingsniveau van het kind verklaard. In voorgaande paragraaf is beschreven hoe de vragen over de opleiding van de ouders is gemeten en gehercodeerd naar jaren. Deze variabelen geven het aantal jaren onderwijs aan voor zowel de vader als de moeder.

We maken variabelen aan die geen onderscheid maken in het geslacht van de ouder maar in de hoogte van de opleiding (modified dominance methode). Dit betekent dat als de vader een hogere opleiding (meer jaren onderwijs) heeft dan de moeder, de variabele ‘hoogste status’ de waarde aanneemt van het aantal jaren onderwijs van de vader. Daarnaast neemt de variabele ‘laagste status’ de waarde aan van het jaren onderwijs van de moeder. Als de moeder een hogere status heeft dan de vader is dit andersom.

Ook maken we variabelen aan die juist wel onderscheid maken in geslacht van de ouder, en dit ook gelijk stelt aan het geslacht van het kind (sex-role methode). Dit betekent dat als we het effect meten van opleiding op een zoon, de variabele ‘zelfde sekse’ de waarde aanneemt van het aantal jaren onderwijs van de vader, en de

variabele ‘andere sekse’ de waarde aanneemt van het aantal jaren onderwijs van de moeder. Bij dochters is het precies andersom.

Voor de meting van de individuele effecten voor zonen en dochters en autochtonen en niet-Westerse allochtonen vermenigvuldigen we voorgaande variabelen met dummy variabelen voor de specifieke groepen. Op deze manier onderzoeken we of de effecten significant van elkaar verschillen.

3.4. Controle variabelen

Naast het hercoderen van de jaren onderwijs is ook de variabele herkomstgroep geconstrueerd. Idealiter zouden wij de ‘herkomstland variabele’ gebruiken voor de analyse zodat wij onderscheid kunnen maken tussen de groepen Turken, Marokkanen, Antillianen en Surinamers. Maar, omdat op deze manier te veel respondenten verloren gaan, maken wij enkel gebruik van de gegevens over de herkomstgroep van de respondent. Deze maakt onderscheid tussen: autochtoon, 1^e generatie niet-Westerse allochtoon, 1^e generatie Westerse allochtoon, 2^e generatie niet-Westerse allochtoon en 2^e generatie Westerse allochtoon. Voor onze analyse maken wij geen gebruik van de data van de respondenten die tot de 1^e of 2^e generatie Westerse allochtonen behoort.

Tot slot is de variabele ‘leeftijd’ meegenomen in de analyse als controlevariabele (naast sekse). Bij deze variabele wordt in de vragenlijst gevraagd naar de leeftijd van iedereen binnen het huishouden, inclusief baby’s en kinderen. Ook voor deze kinderen is informatie beschikbaar van de opleiding. Omdat deze kinderen nog geen voltooid onderwijsleven hebben gehad, is niet goed te bepalen wat het behaalde onderwijsniveau zal zijn. Voor onze analyse nemen wij enkel mensen mee van 21 jaar of ouder.

3.5. Modellen en analyse

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden wordt er gebruik gemaakt van statistische analyses met behulp van het computerprogramma SPSS. Door middel van een regressie analyse kunnen we de effecten meten van opleiding van ouders op het opleiding van het kind. Door het toevoegen van verschillende soorten variabelen die

onderwijs meten, en te kijken naar de verklaarde variantie, kunnen we zien op welke methode het opleidingsniveau van het kind het best wordt verklaard.

We testen de vijf modellen op alle respondenten (d.w.z. autochtonen en niet-westerse allochtonen). Het 'Conservative Model' (zowel vader als moeder) bestaat enkel uit de jaren onderwijs van één ouder, terwijl het 'Individuele Model' deze beide variabelen toevoegt. Het 'Modified Dominance Model' voegt variabelen toe die onderscheid maken tussen hoogste en laagste status, en het 'Sex-Role Model' voegt variabelen toe die onderscheid maken tussen 'zelfde sekse' en 'andere sekse' ouder. Daarnaast worden deze modellen apart getest op alle autochtonen en niet-Westerse allochtonen.

Voor de beantwoording van de overige hypothesen is het van belang dat de invloed van de moeder of de vader apart wordt gemeten en moet een onderscheid gemaakt kunnen worden tussen zonen en dochters. Omdat er in Korupp (2002) aanwijzingen waren dat de 'modified dominance' methode (hoogste /laagste status) het best de opleiding van het kind verklaard, doen we twee aparte regressie analyses.

Bij de eerste interactie analyse meten we de effecten van opleidingsjaren van vader en moeder apart, waarna we interacties toevoegen. De eerste reeks interacties meet de effecten van opleiding van vaders en moeders, voor vrouwen (lees: dochters) (de referentiegroep is jongens/zonen). De tweede meet de effecten van opleiding van vader en moeders voor niet-Westerse allochtonen (referentiegroep is autochtonen). De derde reeks interacties voegt deze samen, zodat we een meting krijgen van het effect van opleiding voor 1) dochters en 2) dochters van niet-Westerse afkomst.

De tweede interactie-analyse ziet er hetzelfde uit, maar komt tot stand door het gebruik van de hoogste/laagste status variabelen. De eerste reeks interacties meet de effecten van opleiding van de hoogste en laagste status ouder, voor vrouwen (lees: dochters) (de referentiegroep is jongens/zonen). De tweede meet de effecten van opleiding van hoogste en laagste status ouder voor niet-Westerse allochtonen (referentiegroep is autochtonen). De derde reeks interacties voegt deze samen, zodat we een meting krijgen van de effect van opleiding van de hoogste en laagste status ouder voor 1) dochters en 2) dochters van niet-Westerse afkomst.

4. Resultaten

In onderstaand schema staan de hypothesen van ons onderzoek. De resultaten worden besproken met behulp van de tabellen 4 tot en met 8 waarin de resultaten staan van de OLS regressie analyses.

Overzicht hypothesen

- H1** *Het opleidingsniveau van het kind wordt beter voorspeld als ook de opleiding van moeder wordt meegenomen in de analyse in vergelijking met een analyse waarbij enkel de opleiding van de vader wordt meegenomen (Individual Hypothese).*
- H2** *Het opleidingsniveau van het kind wordt beter voorspeld als de opleiding van de ouders wordt gemeten in de vorm van 'hoogste' en 'laagste' opleiding in vergelijking met de opleiding van vaders en moeders individueel (Modified Dominance Hypothese).*
- H3** *De invloed van de opleiding van de moeder op de opleiding van de dochter is groter dan de invloed van de opleiding van de vader op de opleiding van de dochter (Sex-Role hypothese).*
- H4** *Binnen niet-Westerse allochtone gezinnen zal de opleiding van de vader relatief meer invloed hebben op de opleiding van het kind, in vergelijking met de opleiding van de moeder op het kind.*
- H5** *Voor niet-Westerse allochtonen wordt de opleiding van het kind beter voorspeld als de opleiding van de ouders wordt gemeten in zelfde- en andere geslacht ouder, in vergelijking met methode die geen rekening houden met het geslacht van het kind.*
- H6** *De opleiding van de moeder binnen niet-Westerse allochtone gezinnen is van gelijke invloed op de opleiding van het kind, in vergelijking met de opleiding van de vader.*
-

In Tabel 4 staan de resultaten van de regressie analyses van de 5 modellen die we willen testen. In kolom 1 en 2 staan de conventionele modellen uit Korupp et al. (2002) bij wijze van referentiekader. Deze analyses zijn voor zowel autochtonen als niet-Westerse allochtonen.

Als we kijken naar de resultaten van de controle variabele blijkt dat elk model laat zien dat vrouwen gemiddeld minder hoog zijn opgeleid dan mannen. Ook geldt dat oudere mensen gemiddeld minder hoog zijn opgeleid dan jonge mensen. Alleen uit de analyse van het 'Conventionele Model' blijkt dat, als enkel de vader wordt

meegenomen in de analyse, er een significant negatief effect is voor niet-westerse allochtonen op hun opleiding.

Tabel 4. Effecten opleiding ouders op opleiding kind, naar model voor autochtonen en niet-Westerse allochtonen.

	Convent Vader (1)	Convent Moeder (2)	Modified Dominance (3)	Individueel (4)	Sex-Role (5)
Constante	13.640	13.730	12.80	12.763	12.657
Vader opl jaren	.235***			.176***	
Moeder opl jaren		.245***		.126***	
Hoogste status opl jaren			.195***		
Laagste status opl jaren			.107***		
Zelfde sekse opl jaren					.187***
Andere sekse opl jaren					.121***
Vrouw	-.760***	-.782***	-.762***	-.762***	-.692***
Leeftijd	-.043***	-.042***	-.037***	-.037***	-.037***
Niet-Westers	-.328**	-.021	-.096	-.093	-.053
R	.167	.147	.178	.177	.178
DF	4	4	5	5	5

*Niet gestandaardiseerde coëfficiënten (B). (4537 respondenten). * $p < 0.1$ ** $< .05$ *** $< .001$.*

Het model dat enkel het effect van de vader meet ($R = .167$) verklaart meer dan het conventionele model dat enkel de moeder meet ($R = .147$). Beide modellen laten wel duidelijk zien dat een hogere opleiding van de vader of moeder, leidt tot een hogere opleiding van het kind.

Uit het ‘Individuele Model’ blijkt dat het effect van opleiding van de vader groter is dan effect van opleiding van de moeder. Dit model ($R = .177$) verklaart meer dan het conventionele model voor de vader. Hypothese 1 is hiermee bevestigd.

Het ‘Modified Dominance Model’ laat zien dat de hoogste status ouder een groter positief effect heeft dan de laagste status ouder. Dit model ($R = .178$) verklaart de opleiding van het kind beter dan de conventionele modellen en het ‘Individuele Model’. Hypothese 2 is hiermee bevestigd.

Uit het ‘Sex-Role Model’ blijkt dat de opleiding van een zelfde-sekse ouder een groter positief effect heeft dan de opleiding van de andere-sekse ouder. De verklaarde variantie is hetzelfde als bij het ‘Modified Dominance Model’ ($R = .178$). Voor hypothese 3 is uit tabel 4 op te maken dat er een verschil zit in de effecten naar geslacht van de ouder. In tabel 7 en 8 wordt er ingegaan of deze effecten verschillen voor zonen en dochters apart.

Tabel 5. Effecten opleiding ouders op opleiding kind, naar model voor autochtonen.

	Convent Vader (1)	Convent Moeder (2)	Modified Dominance (3)	Individueel (4)	Sex-Role (5)
Constante	13.968	14.196	12.897	13.035	12.825
Vader opl jaren	.228***			.186***	
Moeder opl jaren		.227***		.110***	
Hoogste status opl jaren			.210***		
Laagste status opl jaren			.087***		
Zelfde sekse opl jaren					.192***
Andere sekse opl jaren					.117***
Vrouw	-.806***	-.816***	-.793***	-.791***	-.717***
Leeftijd	-.048***	-.048***	-.040***	-.041***	-.040***
R	.174	.150	.182	.181	.181
DF	3	3	4	4	4
N	4037	4037	4037	4037	4037

Niet gestandaardiseerde coëfficiënten (B). * $p < 0.1$ ** $< .05$ *** $< .001$.

Tabel 6. Effecten opleiding ouders op opleiding kind naar model voor niet-Westerse allochtonen.

	Convent Vader (1)	Convent Moeder (2)	Modified Dominance (3)	Individueel (4)	Sex-Role (5)
Constante	11.452	11.747	11.351	11.336	11.234
Vader opl jaren	.233***			.110**	
Moeder opl jaren		.255***		.175***	
Hoogste status opl jaren			.119**		
Laagste status opl jaren			.167***		
Zelfde sekse opl jaren					.163***
Andere sekse opl jaren					.121**
Vrouw	-.369	-.523*	-.521*	-.518*	-.407
Leeftijd	-.004	-.001	-.002	-.002	-.002
R	.138	.160	.174	.176	.174
DF	3	3	4	4	4
N	500	500	500	500	500

Niet gestandaardiseerde coëfficiënten (B). * $p < 0.1$ ** $< .05$ *** $< .001$.

In Tabel 5 staan de resultaten van de regressie analyse van de modellen voor enkel autochtonen, en in Tabel 6 staan de resultaten van de analyse voor niet-Westerse allochtonen. Een aantal opvallende verschillen komen naar voren.

Allereerst zien we dat het conventionele model voor de vader bij de autochtonen meer verklaart ($R = .174$) dan bij de niet-Westerse allochtonen ($R = .138$). Daarnaast is in kolom 2 te zien dat bij niet-Westerse allochtonen het effect

van de moeder op de opleiding van het kind groter is dan het effect van de vader. In kolom 3 is te zien dat bij autochtonen het effect van hoogste status ouder ($B=.210$, $p<.001$) groter is dan het effect van de status opleiding ouder ($B=.087$, $p<.001$). Echter bij niet-Westerse allochtonen is het effect van de laagste status ouder ($B=.167$, $p<.001$) groter dan het effect van de hoogste status ouder ($B=.119$, $p<.05$). In kolom 4 is te zien dat bij autochtonen het effect van de vader ($B=.186$, $p<.001$) groter is dan het effect van de moeder ($B=.110$, $p<.001$), terwijl bij niet-Westerse allochtonen het effect van de moeder ($B=.175$, $p<.001$) groter is dan het effect van de vader ($B=.110$, $p<.05$).

Het 'Sex-Role Model' (kolom 5) laat voor zowel autochtonen als niet-Westerse allochtonen eenzelfde verhouding zien voor zelfde- en andere sekse ouder. Voor hypothese vijf kijken we naar de verklaarde variantie en zien wij dat het 'Sex-Role Model' niet het best de opleiding van het kind verklaart ($R =.174$). Het 'Individuele Model' verklaart de meeste variantie voor niet-Westerse allochtonen ($R =.176$). Hierdoor is hypothese vijf verworpen.

Tabel 7. Effecten opleiding ouders op opleiding kind naar geslacht en afkomst.

	(1)	(2)	(3)	(4)
Constante	12.825	12.973	12.704	13.978
Vader opleiding jaren	.176***	.204***	.189***	.204***
Moeder opleiding jaren	.126***	.071**	.117***	.071**
Vrouw	-.762***	-1.150***	-.762***	-1.136***
Leeftijd	-.037***	-.037***	-.037***	-.037***
Niet-Westers	-.093	-.115	-.190	-.111
Vader opl jaren*vrouw		-.053*		-.050*
Moeder opl jaren*vrouw		.103**		.098**
Vader opl jaren*niet-West allochtoon			-.074**	
Moeder opl jaren*niet-West allochtoon			.057	
Vader opl jaren*niet-West alloch*vrouw				-.019
Moeder opl jaren*niet-West alloch*vrouw				.022
R	.177	.179	.178	.179
DF	5	7	7	9

*Niet gestandaardiseerde coëfficiënten. (4537 respondenten). * $p<0.1$ ** $<.05$ *** $<.001$.*

In Tabel 7 zijn de effecten van opleiding voor ouders op de opleiding van het kind individueel toegevoegd aan de analyse om zo inzicht te krijgen in de verschillende effecten voor afkomst en geslacht. Uit de tabel valt af te lezen (kolom 1) dat we geen algeheel effect vinden van afkomst. Het effect van opleiding van de vader is groter dan dat van de moeder. In kolom 2 vinden we een interessant effect dat ervoor zorgt dat voorgaande verklaring genuanceerd moet worden.

Het effect van vaders is lager voor dochters ($B=.204-.053=.151$, $p<.10$) dan voor zonen ($B=.204$, $p<.001$), terwijl het effect van moeders hoger is voor dochters ($B=.071+.103=.174$, $p<.05$) dan voor zonen ($B=.071$, $p<.05$). Dit betekent dat de opleiding van de moeder meer effect heeft op de opleiding van de dochter, in vergelijking met de opleiding van de vader. Daarnaast heeft de opleiding van de vader meer effect op de opleiding van de zoon, in vergelijking met de opleiding van de moeder. Hiermee is hypothese drie bevestigd.

In kolom 3 zijn interacties toegevoegd voor niet-Westerse afkomst. We vinden een significant negatief interactie-effect voor vaders opleiding voor niet-Westerse allochtonen. Dit betekent dat het totale effect van vaders opleiding ($B=.189-.074=.115$) voor niet-Westerse allochtonen iets lager uitkomt dan het effect van opleiding van de moeder (.117). Hiermee zijn zowel hypothese vier als hypothese zes niet bevestigd.

In kolom 4 zijn de resultaten te zien voor de interactie effecten voor vrouwen en voor vrouwen van niet-Westerse afkomst. We vinden geen significante resultaten voor een verschil in effecten voor autochtone vrouwen en niet-Westerse vrouwen. Wel wordt ook hier bevestigd dat voor dochters het effect van opleiding van moeders groter is dan het effect van opleiding van vaders.

In Tabel 8 zijn de effecten van de individuele variabelen toegevoegd maar er is geen onderscheid gemaakt in vader/moeder, maar in hoogste/laagste status (modified dominance methode). Over het algemeen is het verschil in effect tussen hoogste/laagste status groter dan het verschil in effect tussen vader/moeders apart gemeten.

Tabel 8. Effecten opleiding ouders op opleiding kind naar geslacht en afkomst volgens modified dominance methode.

	(1)	(2)	(3)	(4)
Constante	12.679	12.845	12.583	12.853
Hoogst opleiding jaren	.195***	.222***	.214***	.221***
Laagst opleiding jaren	.107***	.055**	.092***	.055**
Vrouw	-.762***	-1.038***	-.765***	-1.022***
Leeftijd	-.037***	-.037***	-.036***	-.037***
Niet-Westers	-.096	-.125	.296	-.119
Hoogst opl jaren*vrouw		-.051		-.045
Laagst opl jaren*vrouw		.097**		.088**
Hoogst opl jaren*niet-West allochtoon			-.096**	
Laagst opl jaren*niet-West allochtoon			.079*	
Hoogst opl jaren*niet-West alloch*vrouw				-.031
Laagst opl jaren*niet-West alloch*vrouw				.038
R	.178	.179	.179	.179
DF	5	7	7	9

Niet gestandaardiseerde coëfficiënten.(4537 respondenten). * $p < 0.1$ ** $< .05$ *** $< .001$.

In kolom 2 vinden we een significant positief interactie-effect van ‘laagste status’ voor vrouwen ($B = .055 + .097 = 1.52$, $p < .05$). Hiermee lijkt de ‘laagste status ouder’ meer invloed te hebben op dochters dan op zonen. Voor het effect van ‘hoogste status ouder’ vinden we geen verschil tussen zonen en dochters. In kolom 3 staan de resultaten voor de interactie effecten voor niet-Westerse allochtonen. Hierin zien we dat het effect van de ‘hoogste status ouder’ significant minder is voor niet-Westerse allochtonen dan voor autochtonen ($B = .214 - .096 = .118$, $p < .05$). Daarnaast vinden we een effect dat suggereert dat het effect van de ‘laagste status’ ouder hoger is voor niet-Westerse allochtonen dan voor autochtonen ($B = .092 + .079 = .171$, $p < .10$). Hiermee is het effect van de ‘laagste status’ ouder groter dan het effect van de ‘hoogste status’ ouder. We vinden geen significant verschil in effect voor autochtone dochters en niet-Westerse dochters.

In Tabel 7 vonden we voor niet-Westerse allochtonen een minder groot effect van de opleiding van vaders en een gelijk effect van moeders, in vergelijking met autochtonen. In Tabel 8 zien we dat de effecten van beide ouders anders zijn als we

meten in hoogste/laagste opleiding. Voor niet-Westerse allochtonen is het effect van de laagste status ouder groter dan het effect van de hoogste status ouder.

5. Conclusie en Discussie

5.1. Conclusie

In deze thesis is onderzocht wat het effect is van de opleiding van de moeder en de vader op de opleiding van het kind. Daarnaast was het doel van het onderzoek of deze effecten verschillen op basis van de afkomst van de ouder(s). De onderzoeksvraag die centraal stond in dit onderzoek luidde als volgt: *‘Verschillen de effecten van opleiding van vaders en moeders op zonen en dochters, en verschillen deze effecten voor autochtonen en niet-Westerse allochtonen?’* Er is gebruik gemaakt van data dat verkregen was vanuit het LISS panel (Longitudinal Internet Studies for the Social sciences) van CentERdata.

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden zijn zes hypothesen opgesteld. De eerste hypothese luidde als volgt: *‘Het opleidingsniveau van het kind wordt beter voorspeld als ook de opleiding van moeder wordt meegenomen in de analyse in vergelijking met een analyse waarbij enkel de opleiding van de vader wordt meegenomen.’* Deze hypothese veronderstelde dat niet alleen de opleiding van de vader, maar ook van de moeder moet worden meegenomen om het effect van opleidingsniveau op het kind te meten (Acker, 1973; Erikson & Goldthorpe, 1993). Uit de analyse kon worden opgemaakt dat een model waarin de opleiding van de moeder ook wordt meegenomen meer verklaart, dan een model waarbij alleen de opleiding van de vader wordt gebruikt. Vanuit het theoretisch kader kan, in combinatie met de significante resultaten, dan ook verondersteld worden dat de kapitaal overdracht van de moeder tegenwoordig sterker is (Acker, 1973; Erikson & Goldthorpe, 1993; Korupp et al., 2002).

De tweede hypothese veronderstelde dat het opleidingsniveau van het kind beter voorspeld kon worden, wanneer de opleiding van de ouders wordt gemeten in de vorm van ‘hoogste’ en ‘laagste’ opleiding in tegenstelling tot de opleiding van de vader en de moeder individueel. Deze voorspelling wordt in de literatuur ook aangeduid als het ‘Modified Dominance Model’ (Erikson, 1984). Uit de analyse kan

worden verondersteld dat dit inderdaad het geval is. Het 'Modified Dominance Model' verklaart meer dan de conventionele modellen (waarbij één ouder wordt geruikt) en de 'Individual Model'. Deze bevindingen zijn in lijn met de bevindingen uit Korupp et al. (2002). Er kan daarom worden verondersteld dat bij onderzoek naar intergenerationele opleidingsoverdracht moet worden gekeken naar beide ouders, ook wanneer de moeder van een hogere opleiding geniet dan de vader. Echter, uit deze analyse kan niet worden opgemaakt of dit effect aan de vader of de moeder toe te schrijven is. De reden daartoe is omdat het 'Modified Dominance Model' louter onderscheid maakt in de hoogste en laagste status, en niet met het geslacht van de ouder.

De derde hypothese die ter sprake kwam in deze thesis luidde als volgt: *'De invloed van de opleiding van de moeder op de opleiding van de dochter is groter dan de invloed van de opleiding van de vader op de opleiding van de dochter'*. Deze hypothese kwam voort uit de 'Sex-Role Model' waarin wordt gesteld dat kinderen zich oriënteren naar de ouder met hetzelfde geslacht (Acock & Yang, 1984; Boyd, 1989). Uit de resultaten kwam naar voren dat dit inderdaad het geval was. De eerste resultaten toonde aan dat het effect van de opleiding van de ouder met hetzelfde geslacht groter was dan het effect van opleiding van de ouder met het andere geslacht (Tabel 5). Kijkend naar de resultaten waarbij deze effecten naar geslacht zijn opgedeeld, kan er inderdaad worden gesteld dat het effect van opleiding van de vader groter is voor de zoon, terwijl het effect van opleiding van de moeder groter is voor de dochter (Tabel 7). Dit is in lijn met bevindingen uit eerder onderzoek (Korupp et al., 2002). Er kan om deze reden worden verondersteld dat de ouder met hetzelfde geslacht als het kind, het kind deze ouder meer zien als een 'voorbeeld', zoals verondersteld door onder andere Huttunen (1992) en Updegraff et al. (1996).

Om de onderzoeksvraag passend te kunnen beantwoorden, refereren de vierde, vijfde en zesde hypothese naar niet-Westerse allochtonen. Volgend de bevindingen van Pels en De Haan (2007) is er binnen niet-Westerse allochtone gezinnen meer sprake van een traditionele rolverdeling. De vierde hypothese veronderstelde dan ook dat binnen niet-Westerse allochtone gezinnen, de opleiding van de vader relatief meer effect zal hebben op de opleiding van het kind, in vergelijking met de opleiding van de moeder. Echter, volgend uit de resultaten is deze hypothese niet bevestigd. Uit de analyse (Tabel 7) kwam naar voren dat het effect van de opleiding van de vader binnen niet-

Westerse allochtone gezinnen lager is dan het effect van de opleiding van de moeder. Dit resultaat was dan ook tegenstrijdig met het opgestelde theoretische kader.

De vijfde hypothese luidde als volgt: *‘Voor niet-Westerse allochtonen wordt de opleiding van het kind beter voorspeld als de opleiding van de ouders wordt gemeten in zelfde- en andere geslacht ouder, in vergelijking met methode die geen rekening houden met het geslacht van het kind’*. Deze hypothese was een uitwerking van het ‘Sex-Role Model’, echter uitgevoerd voor niet-Westerse allochtone gezinnen. Ondanks een significant effect voor de opleiding van de ouder met hetzelfde geslacht als het kind, kon deze hypothese niet worden bevestigd. Reden hiertoe is dat, ondanks de voorspellingen, het ‘Sex-Role Model’ de opleiding op het kind niet het meest kon verklaren. Zowel het ‘Individual Model’ als de ‘Modified Dominance Model’ verklaren meer dan het ‘Sex-Role Model’. Er is dan ook geen statistisch bewijs om deze hypothese te bevestigen.

De zesde hypothese had betrekking op het effect van de opleiding van de moeder binnen niet-Westerse allochtone gezinnen. Deze hypothese luidde als volgt: *‘De opleiding van de moeder binnen niet-Westerse allochtone gezinnen is van gelijke invloed op de opleiding van het kind, in vergelijking met de opleiding van de vader.’* Uit de resultaten kwam naar voren dat het effect van de opleiding van de moeder erg dicht bij het effect van opleiding van de vader zat. Echter, ondanks het kleine verschil kon deze hypothese niet worden bevestigd. Desondanks zijn de verschillen in effect zo klein, dat het in discussie kan staan om deze wel of niet aan te nemen.

Volgend de resultaten vanuit de zes hypothesen kan er een antwoord worden gegeven op de onderzoeksvraag. Er kan aangenomen worden dat er voldoende bewijs is om te veronderstellen dat er verschil zit in de effecten van opleiding van vaders en moeders op zonen en dochters, en dat daarbij deze effecten ook sterk verschillen voor autochtonen en niet-Westerse allochtonen. Het voornaamste verschil in effecten tussen autochtonen en niet-Westerse allochtonen zit in de sekse specifieke vorm van intergenerationele opleidingsoverdracht. Waar vanuit de theorie kon worden verondersteld dat niet-Westerse allochtone gezinnen meer traditioneel zijn ingesteld dan autochtone gezinnen, komt dit uit de analyse niet naar voren. Bij niet-Westerse allochtone gezinnen is het juist de vrouw waarvan het effect groter is op de opleiding van het kind, terwijl bij autochtone gezinnen het effect van de vader groter is. Daarnaast kan er verondersteld worden dat, wanneer er wordt gekeken naar de

geslacht van het kind, er sprake is van verschillen in effecten tussen vaders en moeders. Het effect van opleiding van de moeder is groter voor dochters dan bij zonen, terwijl het effect van opleiding van de vader juist groter is bij zonen dan bij dochters. Concluderend, er kan dus worden vastgesteld dat er inderdaad sprake is van verschillende effecten van opleiding van vaders en moeders op zonen en dochters, en dat deze effecten ook verschillen voor autochtonen en niet-Westerse allochtonen.

5.2. Discussie

Ondanks het kunnen beantwoorden van de onderzoeksvraag, zijn er nog knelpunten die mogelijk het resultaat van het onderzoek hebben beïnvloed. Zo kent de dataset allereerst problemen op het gebied van representativiteit. Allereerst was de gemiddelde leeftijd binnen de dataset 52 jaar, terwijl dit gemiddelde in de periode van de gebruikte data, 2012, ongeveer 41 jaar oud was (CBS Statline, 2015b).

Daarnaast was het gemiddelde opleidingsniveau van de niet-Westerse allochtonen hoger dan dat van de autochtone respondenten. Dit is ook niet representatief voor de groep niet-Westerse allochtonen in Nederland (CBS, 2015b). Deze scheve verdeling in het opleidingsniveau kan voor andere resultaten hebben gezorgd.

Buiten de problemen omtrent representativiteit waren er meer tekortkomingen vanuit het LISS panel. Allereerst was de verdeling tussen autochtonen en niet-Westerse allochtonen niet zoals gewenst. Binnen de dataset zaten ruim 4.000 autochtonen, en slechts 500 bruikbare niet-Westerse allochtone respondenten. Dat het aantal niet-Westerse allochtone respondenten een stuk lager was, kwam onder anderen vanuit beperkingen binnen het LISS immigrant panel. Deze panel zou, zoals de naam impliceert, moeten bestaan uit louter immigranten. Echter, binnen deze panel zat ook een groep autochtonen. Dit is niet in lijn met waar het onderzoek voor staat, waardoor de kwaliteit van de LISS immigrant panel in het geding komt.

Daarnaast bestond onze dataset uit meerdere vragenlijsten van ongeveer dezelfde periode. Omdat het LISS panel sommige vragen in latere versies had verwijderd, zoals de vraag wat de herkomstgroep is, waren latere gegevens niet bruikbaar. Er zijn voor dit onderzoek dan ook datasets samengevoegd, die niet in een

compleet gelijk meetmoment waren afgenomen. Dit kan voor een vertekend beeld zorgen.

Tot slot waren de vragenlijsten van het LISS panel en het LISS immigrant panel niet identiek aan elkaar, waardoor sommige variabelen niet te gebruiken worden. Dit onderzoek heeft zich om deze reden dan ook moeten beperken tot cultureel kapitaal, gemeten op het opleidingsniveau, omdat bijvoorbeeld financieel kapitaal niet meetbaar was door gebrekkige data.

Ondanks deze beperkingen in de dataset, geeft deze thesis wel voldoende aanleiding voor vervolgonderzoek. Gezien de resultaten, voornamelijk voor niet-Westerse allochtonen, in contrast staan met voorgaand onderzoek, is vervolgonderzoek erg interessant. Wanneer ook uit vervolgonderzoek naar voren komt dat het traditionele huishouden bij niet-Westerse allochtonen aan het afzwakken is, is onderzoek naar de achterliggende mechanisme des te meer interessant.

Daarnaast kon er in deze thesis alleen worden gekeken naar cultureel kapitaal. Bij een meer uitgebreide dataset, waarbij ook het inkomen van de respondenten ten tijden van opgroeien en/of studeren bekend is, kunnen er meerdere nieuwe implicaties gemaakt worden. Er kan dan ook gesteld worden dat de resultaten van deze thesis een nieuwe stap hebben gezet in onderzoek in intergenerationeel opleidingsoverdracht, voornamelijk voor niet-Westerse allochtonen.

6. Literatuur

- Acker, J. (1973). Women and social stratification: A case of intellectual sexism. *American Journal of Sociology*, 78(4), 936–945.
- Acock, A. & Yang, W. S. (1984). Parental power and adolescents' parental identification. *Journal of Marriage and the Family*, 48(2), 487–495.
- Aschaffenburg, K. & Maas, I. (1997). Cultural and Educational Careers: The Dynamics of Social Reproduction. *American Sociological Review*, 62(4), 573-87.
- Blau, P.M. & Duncan, O.D. (1967). *The American Occupational Structure*. New York: Wiley and Sons.
- Boudon, R. (1974). *Education, Opportunity and Social Inequality*. New York: Wiley and Sons.
- Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. In Richardson, J. (1986) *Handbook of the Theory and Research for the Sociology of Education*, 241-258. Westport, CT: Greenwood.
- Bourdieu, P. & Passeron, J.C. [1977] (1990). *Reproduction in Education, Society and Culture*. London: Sage.
- Boyd, C. J. (1989). Mothers and daughters: A discussion of theory and research. *Journal of Marriage and the Family*, 51(2): 291–301.
- Breen, R. & Goldthorpe, J.H. (1997). Explaining Educational Differentials: Towards a Formal Rational Action Theory. *Rationality and Society*, 9(3), 275-305.
- CBS. (29 juni 2011). Bijna een miljoen vrouwen hoger opgeleid dan hun man. Opgevraagd van: <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/onderwijs/publicaties/artikelen/archief/2011/2011-3413-wm.htm>
Geraadpleegd op 10 juni 2015.

CBS Statline (2015a). Hoger Onderwijs; ingeschrevenen, studierichting, herkomstgroep. Geraadpleegd via:
<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=71037NED&D1=0&D2=1-2&D3=0&D4=1&D5=0&D6=1,5&D7=a&HDR=T,G6,G2,G5,G3,G1&STB=G4&VW=T> Geraadpleegd op 10 juni 2015.

CBS Statline (2015b). Bevolking; kerncijfers
<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=37296NED&D1=22&D2=62&VW=T> Geraadpleegd op 10 juni 2015.

Coleman, J.S., Campbell, E.Q., Hobson, C.J., McPartland, J., Mood, A.M., Weinfeld, F.D. & York, R.L. (1966). *Equality of educational opportunity*. Washington, DC: U.S. Government Printing Office.

De Graaf, P.M. (1986). The Impact of Financial and Cultural Resources on Educational Attainment in the Netherlands. *Sociology of Education*, 59(4), 237-246.

De Graaf, P.M. (1989). Cultural Reproduction and Educational Stratification. In B. F. M. Bakker, J. Dronkers & G. W. Meijen. (Eds.). *Educational Opportunities in the Welfare State. Longitudinal Studies in Educational and Occupational Attainment in the Netherlands*, (pp. 39-57). Nijmegen: ITS.

De Graaf, P.M. & Luijkx, R. (1992). Van 'ascription' naar 'achievement'? Trends in statusverwerving in Nederland tussen 1930 en 1980. *Mens en Maatschappij*, 67(4), 412-433.

De Graaf, P.M. & Luijkx, R. (1995). Paden naar succes: Geboorte of Diploma's?. In J. Dronkers & W.C. Ultee (Eds.), *Verschuivende ongelijkheid in Nederland: Sociale gelaagdheid en mobiliteit*, 31-45. Assen: Koninklijke van Gorcum BV.

De Graaff, F. & Van Keulen, A. (1993). *Intercultureel opvoeden*. Utrecht: uitgeverij SWP.

De Valk, H.A.G. (2006). *Pathways Into Adulthood: A Comparative Study on Family Life Transitions Among Migrant and Dutch Youth* (doctoraal proefschrift). Verkregen via Utrecht University Repository.

DiMaggio, P. (1982). Cultural Capital and School Success: The Impact of Status Culture Participation on the Grades of U.S. High School Students. *American Sociological Review*, 47 (2), 189-201.

DiMaggio, P. & Mohr, J. (1985). Cultural Capital, Educational Attainment, and Marital Selection. *American Sociological Review*, 90 (6), 1231-1261.

Doolaard, S., & Leseman, P.P.M. (2008). *Versterking van het fundament. Integrerende studie n.a.v. de opbrengsten van de 31 onderzoekslijn sociale en institutionele context van scholen uit het onderzoeksprogramma beleidsgericht onderzoek primair onderwijs 2005-2008*. Utrecht: Universiteit Utrecht.

Eldering, L. (2002). *Cultuur en opvoeding: interculturele pedagogiek vanuit ecologisch perspectief*. Rotterdam: Lemniscaat Publishers.

Erikson, R. (1984). Social class of men, women, and families. *Sociology*, 18(4), 500–514.

Erikson, R. & Goldthorpe, J. H. (1993). *The Constant Flux. A Study of Class Mobility in Industrial Societies*. Oxford: Clarendon Press.

Garnsey, E. (1978). Women's work and theories of class stratification. *Sociology*, 12(2), 223-243.

Goldthorpe, J. H. (1983). Women and class analysis: In defence of the conventional view. *Sociology*, 17(4), 465-488.

Goodwin, R. (1999). *Personal relationships across cultures*. London: Routledge.

Huijnk, W.J.J., Gijsberts, M.I.L. & Dagevos, J.J. (2010). Toenemende integratie bij de tweede generatie? In A. V. D. Broek, & R. Bronneman, (Eds.) *Wisseling van de Wacht: Generaties in Nederland : Sociaal en Cultureel Rapport 2010* (pp. 297-324). Den Haag.

Huttunen, J. (1992). Father's Impact on Son's Gender Role Identity. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 36(4), 251-260.

Korupp, S.E., Ganzeboom, H.B.G. & Van Der Lippe, T. (2002). Do Mothers Matter? A Comparison of Models of the Influence of Mothers' and Fathers' Educational and Occupational Status on Children's Educational Attainment. *Quality & Quantity*, 36(1), 14-42.

Kuczynski, L., Marshall, S. & Schell, K. (1997). Value Socialization in a Bidirectional Context. In J. E. Crusec & L. Kuczynski (Eds.), *Parenting and Children's Internalization of Values: A Handbook of Contemporary Theory* (pp. 23-50). New York: John Wiley & Sons.

Lindo, F. (1996). *Maakt cultuur verschil?: De invloed van groepsspecifieke gedragspatronen op de onderwijsloopbaan van Turkse en Ibirische migrantenjongeren*. Amsterdam: Het Spinhuis.

Lopata, H. Z. (1994). *Circles and Settings. Role Changes of American Women*. Albany: State University of New York Press.

McLoyd, V.C., Cauce, A.M., Takeuchi, D. & Wilson, L. (2000). Marital Processes and Parental Socialization in Families of Color: A Decade Review of Research. *Journal of Marriage and Family*, 62(4), 1070-1093.

Nauck, B. (1997). Migration and Intergenerational Relations: Turkish Families at Home and Abroad. In: W. W. Isajiw (Ed.). *Multiculturalism in North America and Europe: Comparative Perspectives on Interethnic Relations and Social Incorporation* (pp. 435-465). Toronto: Canadian Scholars Press.

Nora, A. (2004). The role of habitus and cultural capital in choosing a college, transitioning from high school to higher education, and persisting in college among minority and non- minority students. *Journal of Hispanic Higher Education*, 3(2), 180-208.

Pels, T. & De Haan, M. (2007). Socialization Practices of Moroccan Families After Migration. *Young*, 15(1), 71-89.

Shavit, Y. & Blossfeld, H.P. (1993). *Persistent Inequality: Changing Educational Attainment* Boulder, CO: Westview.

Sørensen, A. (1994). Women, family and class. *Annual Review of Sociology*, 20, 27–47.

Steelman, L.C. & Powell, B. (1991). Sponsoring the Next Generation: Parental Willingness to Pay for Higher Education. *American Journal of Sociology*, 96(6), 1505-1529.

Teachman, J.D. (1987). Family Background, Educational Resources, and Educational Attainment. *American Sociological Review*, 52(4), 548-557.

Traag, T., Van Der Valk, J., Van Der Velden, R., De Vries, R. & Wolbers, M.H.J. (2005). Waarom doet opleiding ertoe?: Een verklaring voor het effect van het hoogst bereikte opleidingsniveau op de arbeidsmarktpositie van schoolverlaters. *Pedagogische Studiën*, 82(6), 453-469.

Triandis, H.C. (2000). Culture and Conflict. *International Journal of Psychology*, 35(2), 145-152.

Updegraff, K.A., McHale, S.M. & Crouter, A.C. (1996). Gender Roles in Marriage: What Do They Mean for Girls' and boys' School Achievement? *Journal of Youth and Adolescence*, 25(1), 73-88.

7. Appendix

7.1 Syntax

```
** Bachelor thesis K. O'Brien & S.J. Jochems.
** Universiteit Utrecht.
** Sociologie.

*****
  Invoegen van datasets: LISS panel & LISS Immigrant panel
*****

GET
  FILE='\\soliscom.uu.nl\uu\Users\3850676\My Documents\jaar
4\Scriptie\DATASETS\SETS DEFINITIEF\Background 07-2012.sav'.
DATASET NAME DataSet1 WINDOW=FRONT.

DATASET ACTIVATE DataSet1.
ADD FILES /FILE=*
  /FILE='\\soliscom.uu.nl\uu\Users\3850676\My Documents\jaar
4\Scriptie\DATASETS\Immigrant '+'
  'panel\Background variables avars_201109_EN_2.0p.sav'.
EXECUTE.

DATASET ACTIVATE DataSet1.
SORT CASES BY nomem_encr(A).

*** als optie "sort ascending" wordt gekozen dan staan alle panel
leden in het bestand op volgorde. (onze interesse in het immigrant
panel gaat uit naar de variabele: "herkomstland" .

*****

*** Zover: alle achtergrond variabele van de respondenten =
opleiding + herkomstland

*** Nu gaan we de datasets toevoegen die de informatie bevatten over
de opleiding van de ouders. Voor het liss panel: "life history"
dataset. Voor immigrantpanel: "family & household".

*****

** Life history wave 1.

MATCH FILES /FILE=*
  /FILE='\\soliscom.uu.nl\uu\Users\3850676\My Documents\jaar
4\Scriptie\DATASETS\SETS '+'
  'DEFINITIEF\Life history wavel .sav'
  /BY nomem_encr.
EXECUTE.

** Family and Household.

MATCH FILES /FILE=*
  /FILE='\\soliscom.uu.nl\uu\Users\3850676\My Documents\jaar
4\Scriptie\DATASETS\Immigrant '+'
  'panel\family and household ev11a_EN_3.0p.sav'
  /BY nomem_encr.
```

EXECUTE.

```
*****  
** hercoderen van de variabelen uit de background data set.  
*****
```

freq oplcat.

```
** oplcat (variabele van opleiding respondent in 6 categorieen CBS  
(basisschool, vmbo, havo/vwo, mbo, hbo, wo) (afgemaakt)  
(14.145 respondenten)
```

```
** hercoderen naar opleidingsjaren.
```

```
recode oplcat (1=6) (2=10) (3=11.5) (4=14) (5=16) (6=18) into  
opl_jaren.  
freq opl_jaren.
```

```
** Gender hercoderen naar vrouw.
```

```
freq geslacht.  
recode geslacht (1=0) (2=1) into vrouw.  
freq vrouw.  
VALUE LABELS vrouw 0 'man' 1 'vrouw'.  
freq vrouw.
```

```
** (15.122 respondenten).
```

```
*****  
** Hercoderen variabelen van Life history panel.  
*****
```

```
** - Cb12a048 (opleiding moeder afgerond, 10 punten)  
** - Cb12a058 (opleiding vader afgerond, 10 punten).
```

```
freq cb12a048.  
freq cb12a058.
```

```
** Opleiding vader en moeder hercoderen naar CBS waarden.  
** 1) primary 2) vmbo 3) havo/vwo 4) mbo 5) hbo 6) wo .
```

```
** (1: elementary not completed) (2: elementary = primary)  
** (3: junior vocational =vmbo) (4: junior general secondary = vmbo)  
** (5: senior general seconday = havo) (6: pre-university = vwo)  
** (7: senior voactional=mbo (8: university of applied sciences =  
hbo) (9: University = wo) (10: Postacademic = wo).
```

```
recode cb12a048 (1=3) (2=6) (3=10) (4=10) (5=11) (6=12) (7=14) (8=16)  
(9=18) (10=18) (else=sysmiss) into educyr_moeder_liss.
```

```
recode cb12a058 (1=3) (2=6) (3=10) (4=10) (5=11) (6=12) (7=14) (8=16)  
(9=18) (10=18) (else=sysmiss) into educyr_vader_liss.
```

```
freq educyr_moeder_liss.
freq educyr_vader_liss.
```

```
*****
** opleiding ouders voor immigrant panel.
*****
```

```
** ev11a449 = hoogst genoten opleiding moeder.
** ev11a450 = hoogst genoten opleiding vader.
```

```
freq ev11a449.
freq ev11a450.
```

```
** deze variabelen zijn gemeten in categorieën:
** 1) Ongeschoold 2) Basisonderwijs, niet afgemaakt
** 3) Basisonderwijs, afgemaakt 4) Middelbaar onderwijs (MBO,
** middelbare school) niet afgemaakt
** 5) Middelbaar onderwijs (MBO, middelbare school) afgemaakt
** 6) Hoger onderwijs (HBO, universiteit) niet afgemaakt
** 7) Hoger onderwijs (HBO, universiteit) afgemaakt
** 99) Ik weet het niet.
```

```
** herocoderen naar JAREN ONDERWIJS om zodoende meer cases over te
houden? --> in theorie is dit de beste optie.
```

```
** ter illustratie:
```

```
1=6 basis
2=10 lbo
3=10 mavo
4=11 havo
5=12 vwo
6=14 MBO
7=16 hbo
8=18 WO
9=22 PROMOTIE ---> DIT WAS DE NORMALE CONVERSION tussen opleiding
naar opleidingsjaren...ter voorbeeld. (eerste jaren basis onderwijs
tellen niet mee d.w.z. peuterklas).
```

```
recode ev11a449 (1=0) (2=3) (3=6) (4=10) (5=12) (6=15) (7=17)
(else=sysmiss) into educyr_moeder_immigrant.
```

```
recode ev11a450 (1=0) (2=3) (3=6) (4=10) (5=12) (6=15) (7=17)
(else=sysmiss) into educyr_vader_immigrant.
```

```
freq educyr_vader_immigrant educyr_moeder_immigrant.
```

```
*****
OVERZICHT:
opl_jaren
vrouw
educyr_moeder_liss
educyr_vader_liss
educyr_moeder_immigrant
educyr_vader_immigrant
*****
```

*Nu willen we 1 variabele voor de opleiding van ouder, ongeacht de afkomst (zodat we deze in een regressie kunnen gebruiken) hiervoor moeten de variabelen gelijk zijn.

```
freq educyr_moeder_immigrant educyr_moeder_liss.
```

```
Compute educyr_moeder=$sysmis.
```

```
If educyr_moeder_immigrant=0 educyr_moeder=0.  
If educyr_moeder_immigrant=3 educyr_moeder=3.  
If educyr_moeder_immigrant=6 educyr_moeder=6.  
If educyr_moeder_immigrant=10 educyr_moeder=10.  
If educyr_moeder_immigrant=12 educyr_moeder=12.  
If educyr_moeder_immigrant=15 educyr_moeder=15.  
If educyr_moeder_immigrant=17 educyr_moeder=17.
```

```
If educyr_moeder_liss=3 educyr_moeder=3.  
If educyr_moeder_liss=6 educyr_moeder= 6.  
If educyr_moeder_liss=10 educyr_moeder=10.  
If educyr_moeder_liss=11 educyr_moeder=11.  
If educyr_moeder_liss=12 educyr_moeder=12.  
If educyr_moeder_liss=14 educyr_moeder=14.  
If educyr_moeder_liss=16 educyr_moeder=16.  
If educyr_moeder_liss=18 educyr_moeder=18.
```

```
freq educyr_moeder.
```

```
*****
```

```
freq educyr_vader_immigrant.  
freq educyr_vader_liss.
```

```
Compute educyr_vader=$sysmis.
```

```
If educyr_vader_immigrant=0 educyr_vader=0.  
If educyr_vader_immigrant=3 educyr_vader=3.  
If educyr_vader_immigrant=6 educyr_vader=6.  
If educyr_vader_immigrant=10 educyr_vader=10.  
If educyr_vader_immigrant=12 educyr_vader=12.  
If educyr_vader_immigrant=15 educyr_vader=15.  
If educyr_vader_immigrant=17 educyr_vader=17.
```

```
If educyr_vader_liss=3 educyr_vader=3.  
If educyr_vader_liss=6 educyr_vader= 6.  
If educyr_vader_liss=10 educyr_vader=10.  
If educyr_vader_liss=11 educyr_vader=11.  
If educyr_vader_liss=12 educyr_vader=12.  
If educyr_vader_liss=14 educyr_vader=14.  
If educyr_vader_liss=16 educyr_vader=16.  
If educyr_vader_liss=18 educyr_vader=18.
```

```
freq educyr_vader.
```

```
*****
```

```
** VARIABELEN VOOR AFKOMST
```

Nu moeten we variabelen aanmaken voor afkomst. OF autochtoon, 1e niet-westers, 2e generatie niet westers,

```
freq herkomstgroep.
freq herkomstland.
```

```
** herkomstgroepen:
```

```
compute auto = herkomstgroep = 0.
compute w_alloch = herkomstgroep = 101.
if herkomstgroep=201 w_alloch=1.
compute nietw_alloch = herkomstgroep = 102.
if herkomstgroep =202 nietw_alloch=1.
```

```
freq auto w_alloch nietw_alloch.
```

```
*****
** We maken een filter aan zodat de respondenten die we gebruiken
voor de analyse op alle vragen antwoord hebben gegeven.
** Respondenten jonger dan 21 jaar worden er nu uitgefilterd.
** Westerse allochtonen worden er nu uitgefilterd.
*****
```

```
**FILTER.
```

```
USE ALL.
COMPUTE filter_$=(educyr_moeder >= 0 & educyr_vader >= 0 &
opl_jaren >= 0 & leeftijd >= 21 & vrouw >= 0 & nietw_alloch >= 0 &
auto >= 0 & w_alloch=0).
VARIABLE LABELS filter_$ 'educyr_moeder >= 0 & educyr_vader >= 0
& opl_jaren > 0 (FILTER)'.
VALUE LABELS filter_$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.
FORMATS filter_$ (f1.0).
FILTER BY filter_$.
EXECUTE.
```

```
descr vrouw opl_jaren educyr_vader educyr_moeder nietw_alloch auto
leeftijd.
```

```
*****
** we houden 4537 respondenten over die alle benodigde informatie
hebben ingevuld. Hiervan zijn er 4037 autochtoon en 500 niet-Westers
allochtoon.
*****
```

```
**FILTER voor alleen niet-Westerse allochtonen.
```

```
USE ALL.
COMPUTE filter_$=(educyr_moeder >= 0 & educyr_vader >= 0 &
opl_jaren >= 0 & leeftijd >= 21 & vrouw >= 0 & nietw_alloch = 1).
VARIABLE LABELS filter_$ 'educyr_moeder >= 0 & educyr_vader >= 0
& opl_jaren > 0 (FILTER)'.
VALUE LABELS filter_$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.
FORMATS filter_$ (f1.0).
FILTER BY filter_$.
EXECUTE.
```

```
DESCRIPTIVES vrouw
```

```

opl_jaren
educyr_vader
educyr_moeder
nietw_alloch
auto leeftijd.
*****

*****
freq educyr_moeder.

** filter voor alleen autochtonen.

USE ALL.
COMPUTE filter_$=(educyr_moeder >= 0 & educyr_vader >= 0 &
opl_jaren >= 0 & leeftijd >= 21 & vrouw >= 0 & auto = 1).
VARIABLE LABELS filter_$ 'educyr_moeder >= 0 & educyr_vader >= 0
& opl_jaren > 0 (FILTER)'.
VALUE LABELS filter_$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.
FORMATS filter_$ (f1.0).
FILTER BY filter_$.
EXECUTE.

DESCRIPTIVES vrouw
opl_jaren
educyr_vader
educyr_moeder
nietw_alloch
auto
leeftijd.

*****

Use all.

** interactie-effecten.
** het effect van opleiding (vader/moeder) op opleiding voor vrouwen.

compute educyr_ma_vrouw          = educyr_moeder  *vrouw.
compute educyr_pa_vrouw          = educyr_vader    *vrouw.

compute educyr_ma_westers        = educyr_moeder  *w_alloch.
compute educyr_pa_nietwesters    = educyr_vader    *nietw_alloch.
compute educyr_pa_westers        = educyr_vader    *w_alloch.
compute educyr_ma_nietwesters    = educyr_moeder  *nietw_alloch.

compute educyr_ma_westers_vrouw  = educyr_ma_westers  *vrouw.
compute educyr_pa_westers_vrouw  = educyr_pa_westers  *vrouw.
compute educyr_ma_nietwesters_vrouw = educyr_ma_nietwesters *vrouw.
compute educyr_pa_nietwesters_vrouw = educyr_pa_nietwesters *vrouw.

*****

** Variabelen aanmaken voor hoogste/laagste opleiding ouder &
zelfde/andere sekse opleiding ouder.

DESCRIPTIVES vrouw leeftijd opl_jaren educyr_moeder educyr_vader auto
nietw_alloch.

compute highest_educ              =$sysmis.
If educyr_moeder > educyr_vader highest_educ =educyr_moeder.

```

```

If educyr_vader > = educyr_moeder highest_educ =educyr_vader.

freq educyr_moeder.
freq educyr_vader.
freq highest_educ.

compute lowest_educ = $sysmis.
If educyr_moeder < educyr_vader lowest_educ = educyr_moeder.
If educyr_vader < = educyr_moeder lowest_educ = educyr_vader.

freq educyr_moeder.
freq educyr_vader.
freq lowest_educ.

compute samesex_educ = $sysmis.
if vrouw=0 samesex_educ = educyr_vader.
if vrouw=1 samesex_educ = educyr_moeder.

freq samesex_educ.

compute differentsex_educ = $sysmis.
if vrouw=0 differentsex_educ = educyr_moeder.
if vrouw=1 differentsex_educ = educyr_vader.

freq differentsex_educ.

*****
** aanmaken interactie-effecten voor modified dominance methode.
*****

** highest_educ
** lowest_educ
** vrouw
** leeftijd

** highest_educ_vrouw
** lowest_educ_vrouw
** highest_educ_nietwesters
** lowest_educ_nietwesters
** highest_educ_nietwesters_vrouw
** lowest_educ_nietwesters_vrouw

Compute highest_educ_vrouw = highest_educ*vrouw.
Compute lowest_educ_vrouw = lowest_educ*vrouw.

Compute highest_educ_nietwesters = highest_educ*nietw_alloch.
Compute lowest_educ_nietwesters = lowest_educ*nietw_alloch.

Compute highest_educ_nietwesters_vrouw =
highest_educ*nietw_alloch*vrouw.
Compute lowest_educ_nietwesters_vrouw =
lowest_educ*nietw_alloch*vrouw.

*****

** FILTER VOOR ANALYSE VOOR ZOWEL AUTOCHTONEN ALS NIET-WESTERS.

USE ALL.

```



```

COMPUTE filter_$=(educyr_moeder >= 0 & educyr_vader >= 0 &
opl_jaren >= 0 & leeftijd >= 21 & vrouw >= 0 & nietw_alloch >= 0 &
auto >= 0 & w_alloch=0).
VARIABLE LABELS filter_$ 'educyr_moeder >= 0 & educyr_vader >= 0
& opl_jaren > 0 (FILTER)'.
VALUE LABELS filter_$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.
FORMATS filter_$ (f1.0).
FILTER BY filter_$.
EXECUTE.
*****
**ALGEMENE ANALYSE naar geslacht. (volgens vader/moeder analyse).
*****

** EERSTE KOLOM.

REGRESSION
  /DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N
  /MISSING LISTWISE
  /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
  /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
  /NOORIGIN
  /DEPENDENT opl_jaren
  /METHOD=ENTER leeftijd vrouw nietw_alloch educyr_moeder
    educyr_vader.

** TWEEDE KOLOM.

REGRESSION
  /DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N
  /MISSING LISTWISE
  /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
  /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
  /NOORIGIN
  /DEPENDENT opl_jaren
  /METHOD=ENTER leeftijd vrouw nietw_alloch educyr_moeder
    educyr_vader educyr_ma_vrouw educyr_pa_vrouw.

*** DERDE KOLOM.

REGRESSION
  /DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N
  /MISSING LISTWISE
  /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
  /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
  /NOORIGIN
  /DEPENDENT opl_jaren
  /METHOD=ENTER leeftijd vrouw nietw_alloch educyr_moeder
    educyr_vader educyr_pa_nietwesters
    educyr_ma_nietwesters.

*** VIERDE KOLOM.

REGRESSION
  /DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N
  /MISSING LISTWISE
  /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
  /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
  /NOORIGIN
  /DEPENDENT opl_jaren
  /METHOD=ENTER leeftijd vrouw nietw_alloch educyr_moeder

```

```
educyr_vader educyr_ma_vrouw educyr_pa_vrouw
educyr_ma_nietwesters_vrouw
educyr_pa_nietwesters_vrouw.
```

```
*****
** EFFECTEN VOLGENS MODIFIED DOMINANCE METHODE.
*****
```

```
** EERSTE KOLOM.
```

```
REGRESSION
/DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT opl_jaren
/METHOD=ENTER highest_educ lowest_educ leeftijd vrouw
nietw_alloch.
```

```
** TWEEDE KOLOM.
```

```
REGRESSION
/DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT opl_jaren
/METHOD=ENTER highest_educ lowest_educ leeftijd vrouw nietw_alloch
highest_educ_vrouw lowest_educ_vrouw.
```

```
** DERDE KOLOM.
```

```
REGRESSION
/DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT opl_jaren
/METHOD=ENTER highest_educ lowest_educ highest_educ_nietwesters
lowest_educ_nietwesters nietw_alloch leeftijd vrouw.
```

```
** VIERDE KOLOM.
```

```
REGRESSION
/DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT opl_jaren
/METHOD=ENTER highest_educ lowest_educ highest_educ_vrouw
```

```
lowest_educ_vrouw highest_educ_nietwesters_vrouw
lowest_educ_nietwesters_vrouw nietw_alloch leeftijd
vrouw.
```

** VIJFDE KOLOM.

```
REGRESSION
/DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT opl_jaren
/METHOD=ENTER highest_educ lowest_educ highest_educ_nietwesters
lowest_educ_nietwesters
highest_educ_nietwesters_vrouw
lowest_educ_nietwesters_vrouw nietw_alloch leeftijd
vrouw.
```

```
*****
** MODELLEN TESTEN VOOR ALLE RESPONDENTEN.(filter alloch + nw-alloch.
*****
```

freq herkomstgroep.

```
USE ALL.
COMPUTE filter_$=(educyr_moeder >= 0 & educyr_vader >= 0 &
opl_jaren >= 0 & leeftijd >= 21 & vrouw >= 0 & nietw_alloch >= 0 &
autoch >=0 & w_alloch=0 ).
VARIABLE LABELS filter_$ 'educyr_moeder >= 0 & educyr_vader >= 0
& opl_jaren > 0 (FILTER)'.
VALUE LABELS filter_$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.
FORMATS filter_$ (f1.0).
FILTER BY filter_$.
EXECUTE.
```

freq herkomstgroep.

```
*****
```

** convent vader.

```
REGRESSION
/DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT opl_jaren
/METHOD=ENTER educyr_vader vrouw leeftijd nietw_alloch .
```

** convent moeder.

```
REGRESSION
/DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N
/MISSING LISTWISE
```

```

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT opl_jaren
/METHOD=ENTER educyr_moeder  vrouw leeftijd nietw_alloch .

** modified dominance model.

REGRESSION
/DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT opl_jaren
/METHOD=ENTER highest_educ lowest_educ vrouw leeftijd
nietw_alloch.

** Individual model.

REGRESSION
/DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT opl_jaren
/METHOD=ENTER vrouw leeftijd nietw_alloch educyr_moeder
educyr_vader .

** Sex-role model.

REGRESSION
/DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT opl_jaren
/METHOD=ENTER leeftijd vrouw nietw_alloch samesex_educ
differentsex_educ.

*****
** MODELLEN TESTEN VOOR AUTOCHTONEN.(Filter alleen autochtonen).
*****

freq herkomstgroep.

USE ALL.
COMPUTE filter_$=(educyr_moeder >= 0 & educyr_vader >= 0 &
opl_jaren >= 0 & leeftijd >= 21 & vrouw >= 0 & auto = 1).
VARIABLE LABELS filter_$ 'educyr_moeder >= 0 & educyr_vader >= 0
& opl_jaren > 0 (FILTER)'.
VALUE LABELS filter_$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.
FORMATS filter_$ (f1.0).
FILTER BY filter_$.
EXECUTE.

```

freq herkomstgroep.

** convent vader.

```
REGRESSION
/DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT opl_jaren
/METHOD=ENTER leeftijd educyr_vader vrouw .
```

** convent moeder.

```
REGRESSION
/DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT opl_jaren
/METHOD=ENTER leeftijd educyr_moeder vrouw .
```

** modified dominance.

```
REGRESSION
/DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT opl_jaren
/METHOD=ENTER leeftijd vrouw highest_educ lowest_educ.
```

** Individual model.

```
REGRESSION
/DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT opl_jaren
/METHOD=ENTER vrouw leeftijd educyr_moeder educyr_vader .
```

** Sex-role.

```
REGRESSION
/DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
```

```

/DEPENDENT opl_jaren
/METHOD=ENTER leeftijd vrouw samesex_educ differentsex_educ.

*****
** MODELLEN TESTEN VOOR NIET-WESTERSE ALLOCHTONEN. (alleen nw-alloch).
*****

freq herkomstgroep.

USE ALL.
COMPUTE filter_$=(educyr_moeder >= 0 & educyr_vader >= 0 &
opl_jaren >= 0 & leeftijd >= 21 & vrouw >= 0 & nietw_alloch = 1).
VARIABLE LABELS filter_$ 'educyr_moeder >= 0 & educyr_vader >= 0
& opl_jaren > 0 (FILTER)'.
VALUE LABELS filter_$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.
FORMATS filter_$ (f1.0).
FILTER BY filter_$.
EXECUTE.

freq herkomstgroep.
*****

** convent vader.

REGRESSION
  /DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N
  /MISSING LISTWISE
  /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
  /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
  /NOORIGIN
  /DEPENDENT opl_jaren
  /METHOD=ENTER leeftijd educyr_vader vrouw .

** convent moeder.

REGRESSION
  /DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N
  /MISSING LISTWISE
  /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
  /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
  /NOORIGIN
  /DEPENDENT opl_jaren
  /METHOD=ENTER leeftijd educyr_moeder vrouw .

** modified dominance.

REGRESSION
  /DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N
  /MISSING LISTWISE
  /STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA
  /CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
  /NOORIGIN
  /DEPENDENT opl_jaren
  /METHOD=ENTER leeftijd vrouw highest_educ lowest_educ.

```

** INDIVIDUEEL MODEL.

REGRESSION

```
/DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N  
/MISSING LISTWISE  
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA  
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)  
/NOORIGIN  
/DEPENDENT opl_jaren  
/METHOD=ENTER vrouw leeftijd educyr_moeder educyr_vader .
```

** Sex-role.

REGRESSION

```
/DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N  
/MISSING LISTWISE  
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA  
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)  
/NOORIGIN  
/DEPENDENT opl_jaren  
/METHOD=ENTER leeftijd vrouw samesex_educ differentsex_educ.
```